Defensor Patriae

Maanpuolustuskorkeakoulun lehti **1/2019**

SISÄLTÖ

3 **Pääkirjoitus**
Päätoimittaja Niclas L. von Bonsdorff

4 **Näkymiä**
Rehtori Jari Kallio

6 **Yliopiston korkeimmalla paikalla**
Juho Majanen

14 **Tohtoripromootio 2018**
Meri Maijala

22 **Taitojen tankkausasema**
Juho Majanen

30 **Syyskauden väittelijät**
Juho Majanen & Meri Maijala

40 **Sotahistorian luentosarja**
Juho Majanen

48 **Puolustusvoimien kielikeskus 10 vuotta**
Satu Patronen

52 **Kirjasto: mitä meiltä kysytään?**
Antti Kalliola

56 **Perinneyhdistys**
Juhani Talvela

DEFENSOR PATRIAE
Maanpuolustuskorkeakoulun lehti
1/2019

TOIMITUSNEUVOSTO

Päätoimittaja, everstiluutnantti
Niclas L. von Bonsdorff...0299 530700

Toimituspäällikkö
Aki Aunala 0299 530119

Kirjastonhoitaja
Antti Kalliola

Varusmiestoimittaja
Juho Majanen

Suunnittelija
Lauri Haavisto

Perinneyhdistys
Katja Jokinen

Taitto
Axel Mankinen

Kannen kuva
Oscar Kääriäinen

Kansikuvassa
Kadetit hiihtävät Vuosangan taisteluharjoituksessa v. 2019.

Takakannen ilmoitus
Axel Mankinen

Painopaikka
PunaMusta Oy 2019

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
maanpuolustuskorkeakoulu@mil.fi

ISSN-L 1798-162X
ISSN 1798-162X

mpkkfi
@mpkkfi
@maanpuolustuskorkeakoulu

PÄÄKIRJOITUS

Yhdessä olemme vahvempia

Takanamme on vuosi, jonka aikana juhlistettiin niin Puolustusvoimien sadan kuin Maanpuolustuskorkeakoulun 25 vuoden taivalta. Vuosi sisälsi siis tavanomaisen yliopistotyön lisäksi juhlintaa ja juhlien järjestämistä. Tähän liikkuvaan junaan hyppäsin itse elokuussa siirtyessäni uuteen tehtävääni puolustusasiamiestehtävästä Saksassa. Berliinistä käsin olin jo alkuvuoden ajan voinut sivusta seurata muun muassa Maanpuolustuskorkeakoulun vuosijuhlan viettoa, Puolustusvoimat 100 vuotta -tapahtumia sekä sotatieteellisiä tapahtumia kuten Venäjä-seminaaria ja Sotatieteiden päiviä.

Elokuussa alkaneessa tehtävässäni ensikosketuksiani uuteen ympäristöön olivat muun muassa tohtoripromootio, sotahistorian luentosarja sekä Sotamuseon juhlanäyttely. Nähdäkseni nämä ja juhlavuoden lukuisat muut tilaisuudet onnistuivat kaiken kaikkiaan erinomaisesti. Kiitokset tilaisuuksien järjestäjille ja niihin osallistuneille: saitte Maanpuolustuskorkeakoulumme näyttämään upealta, jälleen kerran. Korkeakoulun esimerkillinen toiminta, niin juhlissa kun arjessa, on yksi niitä osatekijöitä kokonaisuudessa, jotka saavat minut tuntemaan suurta ylpeyttä hienosta joukostamme.

Myös alkanut vuosi 2019 on monin tavoin juhlavuosi. Alkuvuoteen painottuu itsenäisen Suomen kadettikoulutuksen satavuotisjuhlat, ja syyskaudella tulee täyteen 50 vuotta Puolustusvoimien kansainvälisen koulutuksen alkamisesta. Edessä on siis monta antoisaa tapahtumaa, kuten muun muassa kadettien ja kadettiupseerien paraatikatselmus Senaatintorilla 1. helmikuuta sekä kansainvälisen toiminnan seminaari Santahamina-talossa lokakuussa.

Muista tapahtumista muun muassa turvallisuuspolitiikan Venäjä-seminaari 25. huhtikuuta on esimerkki korkeakoulumme Venäjä-tutkimuksen vahvistuvasta asemasta. Toukokuussa Kadettikoulun isännöimät Pohjoismaiset kadettipäivät (NOKA) tuovat iloista pohjoismaista vilskettä Santahaminaan. Loppuvuodesta Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos isännöi hallinnon ja kuntatutkimuksen tiedepäiviä.

Toimintavuoden aikana Maanpuolustuskorkeakouluun suuntautuvat vierailut sekä tiloissamme järjestettävät tapahtumat lisäävät tunnettavuuttamme. Tuemme niitä vapaana olevien resurssien puitteissa.

Maanpuolustuskorkeakoulun viestinnän vuoden 2019 pääviestinä on Yhdessä. Tämä yhdessä tekemisen meininki liittyy kolmeen tasoon: korkeakoulun sisäiseen toimintaan, yhteistoimintaan muiden Puolustusvoimien organisaatioiden kanssa, sekä yhteistyössä toimimiseen ympäröivän yhteiskunnan kanssa. Teemaan liittyy myös entistä vahvempi yhteistoiminta muun yliopistokentän kanssa sekä kotimaassa että ulkomailla. Itse näen teemassa ennen kaikkea sitä, että otamme toisemme entistä paremmin huomioon. Yhdessä tekemällä voidaan myötävaikuttaa niin työyhteisön tulokseen kuin työtoverin ja omaan viihtyvyyteen. Ideaalinen win-win-tilanne kaiketi.

På tal om win-win-situationer. Under det nya verksamhetsåret strävar vi till att öka användningen av andra språk än finska i undervisningen. Som ett första steg får man gärna tala svenska, till exempel med mig.

Tillsammans framåt, önskar

Päätoimittaja
Everstiluutnantti **Niclas L. von Bonsdorff**

Uuteen tehtävään ja uuteen vuoteen

On kulunut jo puoli vuotta siitä, kun otin vastaan Maanpuolustuskorkeakoulun rehtorin tehtävät. Aika on mennyt siivillä. Vaikka virkauran varrella olen tehtäviä vaihtanut lukuisia kertoja, niin tällä kertaa kyseessä oli kuitenkin aivan erityinen tapahtuma. Olinhan palaamassa sinne, mistä urani on alkanut. Samalla edessä oli kunnia saada ottaa johtoonsa Maanpuolustuskorkeakoulu, jolla on vastuu suomalaisen upseeriston kouluttamisesta Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen tehtäviin. Paljoa arvokkaampaa tehtävää on upseerin uralla vaikea keksiä.

Haluan vielä kerran kiittää koko Maanpuolustuskorkeakoulun henkilöstöä miellyttävästä vastaanotosta ja tehtäviin perehdyttämisestä. Kaikkialta on noussut esiin Maanpuolustuskorkeakoulun ja koko sotakoulukentän henkilöstön vahva osaaminen, ammattitaito, halu kehittää ja kehittyä itse sekä erinomainen asenne. Kaikilla on halu tehdä työtä opiskelijoidemme parhaaksi. Eikä työ ole mennyt hukkaan. Palaute niin Puolustusvoimien johdolta, valmistuneilta kursseilta, puolustushaaroilta, Rajavartiolaitokselta, kansainvälisiltä tahoilta kuin muiltakin kumppaneilta on ollut hyvää. Edeltäjieni rakentamalla vahvalla polulla minun on ollut helppo jatkaa Maanpuolustuskorkeakoulun rehtorina.

Vuoden vaihtuessa on aina aika katsoa niin taaksepäin kuin tulevaan. Menneestä vuodesta voidaan lyhyesti todeta, että saavutimme kaikki meille asetetut keskeiset tulostavoitteet. Alkanut vuosi näyttää myös hyvältä. Meille asetetut tulostavoitteet ovat selkeät ja resurssit tiukat mutta riittävän tasapainossa tehtäviin. Puolustusvoimauudistuksessa vuonna 2015 Maanpuolustuskorkeakoulun henkilöstö mitoitettiin alarajoille. Sen jälkeen on tehty muutamia tarkennuksia, ja alkuvuotena saamme taas muutaman uuden tehtävän työpaineita purkamaan.

Syksyllä tehdyssä työilmapiirikyselyssä vanhat kipukohdat, työmäärä ja jaksaminen, osoittivat lievää suuntaa parempaan, mutta ne ovat yhä suuri huolenaiheeni. Vaikka tulosten suunta on hyvä, eri yksiköiden välillä on eroja. Kyselytulokset ovat aina vain keskiarvoja. Tärkeää on päästä numeroiden taakse ja tunnistaa ne tekijät, joilla mahdollisia ongelmia voidaan poistaa. On olennaista tunnistaa ne työntekijät, joilla jaksamisessa on erityisesti haasteita.

Maanpuolustuskorkeakoulun yhteisessä parantamissuunnitelmassa korostamme keskittymistä ydintehtäviin ja määritettyjen prosessien noudattamiseen. Näissä asioissa työpisteiden esimiehillä on keskeinen vastuu siitä, että tehtävät on koordinoitu eikä tehdä päällekkäisyyksiä. Toinen keskeinen kokonaisuus on Maanpuolustuskorkeakoulun sisäisen yhteisöllisyyden kehittämiseen. Työskentelemällä yhdessä toinen toistamme tukien pääsemme parhaimpaan lopputulokseen.

Toivotan koko Maanpuolustuskorkeakoulun henkilöstölle, opiskelijoille ja kaikille meidän yhteistyökumppaneille ja tukijoillemme mitä parhainta alkanutta vuotta 2019!

Rehtori
Kenraalimajuri **Jari Kallio**

Kuva: Vladimir Slobodjaniouk

YLIOPISTON KORKEIMMALLA PAIKALLA

Teksti: Juho Majanen Kuvat: Vladimir Slobodjaniouk & Aki Aunala

Uudella rehtorilla, kenraalimajuri Jari Kalliolla on selkeät suunnitelmat tulevalle. Maanpuolustuskorkeakoulu elää Puolustusvoimien ja Suomen yliopistokentän jatkuvan muutoksen vanavedessä, mutta Kallio näkee tämän positiivisena haasteena. Tilanne näyttää tällä hetkellä hyvältä, ja Kallio suuntaakin katseensa hyvillä mielin tulevaisuuteen.

Kesällä Maanpuolustuskorkeakoulun rehtorin virkaan astunut mies ei ole kolmekymmenvuotisella upseerin urallaan kokenut kahta samanlaista työpäivää. Tuskin samanlaisia päiviä on tulevaisuudessakaan, ainakaan tässä tehtävässä, sillä rehtorin työ haastaa joka päivä uudella tavalla. Kenraalimajuri Jari Kallio vaikuttaa hyvin tyytyväiseltä nykyiseen virkaansa, vaikka työnkuva poikkeaakin muista kenraalikunnan tehtävistä. Aikaisempia tehtäviä uralle on kertynyt muisteluiden mukaan jo 23.

– Edellinen tehtäväni oli Maavoimien operaatiopäällikkö Maavoimien esikunnassa. Jossakin vaiheessa sanottiin, että seuraavaksi tehtäväkseni on suunniteltu Maanpuolustuskorkeakoulun rehtoria. Sitten kun kysyttiin omaa näkemystä tähän, eihän siihen ollut kuin yksi vastaus, Kallio muistaa.

Mieleenpainuvia työkokemuksia on ollut vuosien varrella useita. Päällikkö- ja johtajatehtävät ovat olleet luonnollinen osa upseeriuraa, ja sen takia ne ovatkin tuntuneet erityisen hienoilta. Kallio nostaa kaksi erilaista työtehtävää kansainvälisen prikaatin johtajana Kosovossa KFOR-operaatiossa sekä tasavallan presidentin adjutanttina erityisen mielenkiintoisina. Monipuoliset tehtävät sekä kotimaassa että ulkomailla ovat avanneet erilaisia näkökulmia Puolustusvoimien toimintaan. Nyt rooli Maanpuolustuskorkeakoulun rehtorina yhdistää kuitenkin kaksi melko erilaista maailmaa.

Maanpuolustusta ja korkeakoulutusta

Maanpuolustuskorkeakoulun rehtori saa näköalapaikan sekä Puolustusvoimien johtoon että Suomen korkeakoulukenttään. Maanpuolustuskorkeakoulu on joukko-osasto, joten sen tehtävät tulevat suoraan Puolustusvoimain komentajalta. Kallio on luonnollisesti jatkuvassa dialogissa Puolustusvoimien ylimmän johdon kanssa. Toisaalta Maanpuolustuskorkeakoulu on nimensä mukaisesti korkeakoulu ja tärkeä osa Suomen 15 yliopiston muodostamaa verkkoa. Vaikka koulu onkin opiskelijamäärältään pienempi vertaisiinsa nähden ja toiminta pyörii sotilaallisten kysymysten ympärillä, Kalliolla ei ole epäilystäkään yliopistostatuksesta. Erityislaatuisuuden Kallio näkee pikemminkin mahdollisuutena keskittyä juuri sotatieteelliseen tutkimukseen ja koulutukseen.

Puolustusvoimien tavoitteet ja tulevaisuudennäkymät ohjaavat luonnollisesti myös yliopiston toimintaa. Toiminnassa on otettava huomioon globalisaation ja digitalisaation tuomat haasteet. Käytännössä se näyttäytyy opiskelijoille esimerkiksi opintojaksojen ajantasaistettuna sisältönä ja tutkimusaiheina.

– Oppisisältöjen on vastattava ehdottomasti sitä, mitä kenttä tarvitsee. Kun maailma muuttuu, meidän koulutuksemme pitää vastata siihen tarpeeseen, mitä täältä valmistuneet varusmiesten kouluttajat tarvitsevat joukko-osastossa kolmen viiden vuoden päästä. Meidän lähivuosien kehittämisen fokuksemme on saada kaikki koulutuksemme ajantasaiseksi niin, että se tähtää tulevaisuuteen ja että meidän oppimisympäristömme varmasti vastaavat nykymaailman tarpeita.

Puolustusvoimien Koulutus 2020 -ohjelma on viitoittanut opetusta yliopistolla jo tovin ennen varsinaisen hankkeen alkua. Uutta koulutusratkaisua pilotoitiin jo kahdessa joukko-osastossa heinäkuun saapumiserälle. Palautteen mukaan vuosi kaksi sitten valmistuneiden upseereiden valmius kouluttaa varusmiehiä uusissa digitaalisissa ympäristöissä on erinomainen. Kallio on tyytyväinen koulutukseen mutta painottaa edelleen huolellisen suunnittelun tärkeyttä.

– Meidän opiskelijamme valmistuvat kahden tai kolmen vuoden päästä riippuen kurssitasos-

ta, ja heillä pitäisi olla silloin se uusin tietämys, mihin he törmäävät joukossa. Siinä mielessä meidän pitäisi aina pystyä olemaan muutama askel edellä. Tulevaisuuden ennustaminen ei ole aina helppoa, mutta näillä näkymin se on onnistunut hyvin, Kallio varmentaa.

Uusia koulutusratkaisuja

Maanpuolustuskorkeakoulun koulutusohjelmat ovat viime vuosina läpikäyneet muutoksia. Kandidaatin ja yleisesikuntaupseerin tutkinnot tarkastettiin pari vuotta sitten, ja nyt tarkastelussa ovat tohtorin sekä maisterin tutkinnot. Päivitetty ja tarkastettu tohtorin tutkinto astuu voimaan vuoden 2019 alussa, kun taas maisteriohjelman muutoksia saa odottaa vuoteen 2020. Molempien uudet ratkaisut yhdistävät koko Maanpuolustuskorkeakoulun tarjoaman opintopolun harmoniseksi kokonaisuudeksi.

– Vuoden alkupuolella meillä on tarkastettu tohtorin tutkinto, joka istuu hyvin meidän opintokokonaisuuteen ja on myös täysin yhtenevä oppimäärältään muiden yliopistojen kanssa, Kallio vertaa.

Maisteriopintojen tarkistuksessa ei ole kyse pelkästä uudelleenjärjestelystä organisaation sisällä. Oppiainepohjaisesta tutkinnosta siirrytään koulutusohjelmapainotteiseen, mikä heijastelee muiden tutkintotasojen malleja. Lisäksi työelämälähtöisyys korostuu opinnoissa selkeästi. Upseereilta odotetaan viittä työvuotta aikaisemman neljän sijaan ennen maisteriopintoihin siirtymistä. Tällä tavoitteena on vaatia maisteriopiskelijoilta entistä vankempaa ammattitaitoa sekä osaltaan vastata pidentyviin palvelusuriin.

Kuten Koulutus 2020 -ohjelma osoittaa, digitaalisten välineiden käyttö on tullut jäädäkseen. Verkko-opetus ei ole varattu kuitenkaan ainoastaan varusmiehille, vaan myös kadetit ja maisteriopiskelijat pääsevät hyödyntämään sen tarjoamia mahdollisuuksia. Opetukseen voi liittyä esimerkiksi verkkoon palautettavia töitä, joita muut opiskelijat sekä opettajat pääsevät kommentoimaan ja vertailemaan. Tietotekniikan hyödyntämisellä halutaan sekä tukea oppimista että varmistaa valmistuneiden korkea osaaminen tulevissa työelämän tehtävissä.

> *Kaikki sisältö ei ole tarjottavissa muille yliopistoille.*

Täydellistä digitaalista vallankumousta Maanpuolustuskorkeakoululla ei sentään ole odotettavissa, sillä koulutukseen kuuluu myös vahvasti puolustushaarojen edellyttämä käytännön taitojen hallitseminen. Lähiopetus säilyy edelleen tiiviinä osana kadettien ja upseerien koulutusta.

Rehtori suhtautuu avoimesti uusiin tietoteknisiin innovaatioihin, joita voi hyödyntää opetuksessa. Tällä hetkellä Suomen korkeakouluissa on meneillään opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama DigiCampus-hanke, jonka osatavoitteena on luoda korkeakouluille yhteinen pilvipalvelu jaettavaa opetusta varten.

– Yksi tavoitteistamme on avoin luokka -ratkaisu. Sen mahdollistaisi järjestelmä, jossa yhtä aikaa opettaja istuu luennoimassa toisessa yliopistossa, kun opiskelijat istuvat luokassa kuuntelemassa jossakin muualla.

Maanpuolustuskorkeakoulun erityisluonne tuo mukanaan tietoturvahaasteita. Kaikki opetettava sisältö ei ole tarjottavissa muille yliopistoille joko sotilaallisen aiheensa tai tiedon suojaustason takia. Nämä kysymykset eivät kuitenkaan estä Kalliota näkemästä hankkeen tuomia muita etuja.

– Samaa järjestelmää voitaisiin hyödyntää Puolustusvoimien sisäisesti muissa sotakouluissa. Se antaisi erinomaisen mahdollisuuden vetää opintokokonaisuuksia esimerkiksi Ilmasotakoulussa. Ilmavoimien ohjaajalinjan opiskelijoiden ei tarvitsisi joka kerta tulla Helsinkiin asti seuraamaan lähiopetusta, vaan he voisivat seurata opetusta sieltä opettajan vetäessä luentoa täällä. Hankkeessa on vielä tehtävää, mutta viemme sitä eteenpäin, Kallio kaavailee.

> *Mediapoolin upseerit ovat erittäin korkealla tasolla olevia asiantuntijoita.*

Eräänlainen lipunkantaja

Jokaisella suomalaisella yliopistolla on yliopistolakiin merkittyjä tehtäviä. Yksi näistä on yhteiskunnallinen vaikuttaminen, ja Kallio alleviivaakin sen tärkeyttä. Maanpuolustuskorkeakoululla on suuri vastuu, sillä valmistuvat upseerit pääsevät heti vaikutusvaltaiseen asemaan.

– Meidän ensisijainen yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapamme on se, että meiltä valmistuu hyviä, osaavia ja asiantuntevia upseereita. Sanon tämän siksi, koska valmistuvat kadetit menevät ensisijaisesti varusmiesten ja reserviläisten kouluttajiksi. Varusmiesikäluokka on noin parikymmentätuhatta, ja meidän nuoret luutnantit törmäävät heihin välittömästi. Vaikutus lähtee sitten varusmiesten ja reserviläisten kautta näiden kaveripiirille ja vanhemmille, rehtori selittää.

Hyvät kouluttajat luovat positiivista ilmapiiriä, ja Suomen puolustuksen perustuessa yleiseen asevelvollisuuteen on tärkeää pitää koulutustoiminta ammattimaisena ja uskottavana. Kallion mukaan varusmiesten hyvä kokemus kouluttajista ja varusmiespalveluksesta on omiaan takaamaan kansalaisten vahva tuki asevelvollisuudelle.

Toinen yhteiskunnallisen vaikuttamisen tapa on myös yksi yliopistolain määräämistä tehtävistä. Sotatieteellistä tutkimusta tuotetaan ainoana yliopistona Suomessa Maanpuolustuskorkeakoulussa. Tutkimuksen resurssit ovat erikoisyliopistolla kohtuullisen pienet, mutta Kallio sanoo tutkimuksen keskittymisen tiettyihin tutkimusalueisiin helpottavan erityisyliopiston tehtävää.

Vuoden 2017 alussa Maanpuolustuskorkeakouluun perustettiin Sotataidon laitoksen alainen Venäjä-ryhmä. Kallio näkee ryhmän johtaman Venäjä-tutkimuksen yhtenä Maanpuolustuskorkeakoulun keskeisimmistä toimintakohteista. Viimeisimpänä mielenkiintoisuutena on yhteisprofessuuri Helsingin yliopiston Aleksanteri-instituutin kanssa. Venäjä-teema tulee näkymään muun muassa opinnoissa ja opinnäytetöissä.

Kun sotatieteellistä tutkimusta syntyy, tarvitaan henkilöitä tuomaan tieto kansalaisille. Maanpuolustuskorkeakoulun henkilöstöllä – niin opiskelijoilla kuin henkilökunnalla – on näkyvä rooli Puolustusvoimien edustajana. Erityiseen valoon Kallio nostaa niin sanotun mediapoolin, joka koostuu muutamasta kymmenestä koulutetusta upseerista. Mediapoolin asiantuntijat käyttävät laajaa tietämystään esimerkiksi vastaten mediassa esitettyihin turvallisuuspoliittisiin kysymyksiin. Rehtori vaikuttaa varsin tyytyväiseltä mediapoolin toimintaan Maanpuolustuskorkeakoulun kasvoina.

– Uskallan sanoa, että mediapoolin upseerit ovat erittäin korkealla tasolla olevia asiantuntijoita omalla alallaan, Kallio kehuu.

Maanpuolustuskorkeakoulun yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja tutkimuksen tekemisen rehtori haluaa pitää tulevaisuuden näkymien ohjaamana. Hän painottaa riittävää kaukonäköisyyttä etenkin tutkimuksessa, sillä juuri sen kautta Maanpuolustuskorkeakoulu pystyy analysoimaan sekä omia tulevia tarpeitaan että maailmassa tapahtuvia muutoksia. Yliopiston näkyvä rooli yhteiskunnassa tulee tuskin pienenemään.

Tulevaisuus tienviittana

Lähiaikoina Kalliolla pitäisi olla käsitys siitä,

mitä Maanpuolustuskorkeakoululla tehdään vuonna 2025. Nykyinen strategia, joka ohjaa yliopiston toimintaa, on päättymässä vuonna 2020, ja sen jälkeen pitää lanseerata uusi suunnitelma seuraavalle viidelle vuodelle. Kallio poimii suuntaviivoja siviilipuolelta ja Puolustusvoimilta. Suomen yliopistojen kanssa Kallio osallistuu visiotyöhön, jossa kaavaillaan yleisesti yliopisto-opetuksen näkymiä. Lisäksi strategiatyössä on aina muistettava maanpuolustuksen puoli: sieltä suuntaa ohjaavat myös Puolustusvoimien yhteiset tavoitteet.

Siinä missä haetaan innovaatioita ja katsotaan tulevaan, muistetaan myös kumartaa vanhoille perinteille. Ollessaan osa Puolustusvoimia Maanpuolustuskorkeakoulu pitää kiinni vanhasta arvomaailmastaan. Vanhan kunnioittaminen ei kuitenkaan tarkoita paikalleen jämähtämistä. Kallio poimiikin muutamia mielenkiintoisia seikkoja tulevaisuudennäkymistä.

– Uskon, että meidän tutkimuksemme painoarvo ja tutkimusvolyymit tulevat kasvamaan. Sen tiedämme jo nyt olemme saaneet uudet apulaissotilasprofessorit, ja he auttavat nimenomaan tutkimuksemme kehittämisessä. Olen myös täysin varma, että jos meillä on tällä hetkellä vain muutama yhteisprofessuuri muiden yliopistojen kanssa, niitä on muutaman vuoden päästä useampia. Silloin myös kansainvälinen verkostoituminen on huomattavasti laajemmalla tasolla kuin nyt, Kallio sanoo.

Kansainvälisyys tuntuu rehtorille hyvin luontevalta. Maanpuolustuskorkeakoululla on ollut jo kauan yhteistyötä Ruotsin Försvarshögskolanin sekä Baltic Defence Collegen kanssa. Puolustusvoimien kansainvälisen toiminnan laajentuminen antaa rehtorin mukaan mahdollisuuksia myös Maanpuolustuskorkeakoululle laajentaa yhteistyötä sotilasyliopistojen kanssa. Luontevaan viiteryhmään voisivat kuulua esimerkiksi Saksa, Ranska ja Iso-Britannia. Maanpuolustuskorkeakouluun kuuluva Puolustusvoimien kansainvälinen keskus tekee jo nyt hienoa työtä kansainväliseen sotilaallisen kriisinhallinnan koulutukseen liittyen.

Vaikka Kallio on istunut rehtorin työhuoneessaan vasta heinäkuusta lähtien, työntäyteinen syksy on tarjonnut jo monia mielenkiintoisia kokemuksia. Vastaanottotilaisuus ja vaihtoseremonia ovat luonnollisesti olleet mieluisia tapahtumia.

– Tietysti ne jäävät aina mieleen. Tulin tähän virkaan eräässä mielessä myös onnelliseen aikaan, kun syyskuussa järjestettiin juhlallinen Maanpuolustuskorkeakoulun historian toinen tohtoripromootio. Sen isännöiminen oli erityisen hienoa, kun vielä yksi kunniatohtorin arvon saaneista oli tasavallan presidentti **Sauli Niinistö**. Sanotaan, ettei tällainen voi kovin useasti virkauralle osua.

Kaikkien tapahtumien lomassa rehtori sanoo nauttivansa koulun arjen seuraamisesta.

– Onhan se mukava nähdä, kun vanha kadettikurssi valmistuu ja uusi aloittaa. Näin se ympyrä pyörii: toiset valmistuvat, toiset tulevat. Siinä sivussa talo elää koko ajan. Jokainen päivä tuo jotakin uutta uudessa tehtävässä. Kestää vielä pitkään, ennen kun voin sanoa, että tiedän kaiken tästä alasta – tuskin sitä päivää koskaan tuleekaan, Kallio myöntää. ■

> *Sanotaan, ettei tälläinen voi kovin useasti virkauralle osua.*

Tohtoripromootio — uudenlainen sotilasperinne

Teksti: Meri Maijala Kuvat: Aki Aunala, Daniel Torsell & Juhani Kandell

6.–8. syyskuuta 2018 juhlittiin Maanpuolustuskorkeakoulun historian toista tohtoripromootiota Santahaminassa, kantakaupungissa ja Hietaniemessä järjestetyissä tilaisuuksissa.

Maanpuolustuskorkeakoulun tohtoripromootiossa vihittiin akateemiseen arvoonsa pääosin vuoden 2013 jälkeen valmistuneita sotatieteiden tohtoreita sekä kuusi sotatieteiden kunniatohtoria. Maanpuolustuskorkeakoulun tohtoripromootio noudatteli suomalaisten yliopistojen promootiomenoja unohtamatta kuitenkaan korkeakoulun omia historiallisia perinteitä ja asemaa Suomen ainoana sotatieteellisenä, yliopistoihin rinnastettavana korkeakouluna.

Maanpuolustuskorkeakoulun tohtoripromootioon juhlallisuuksiin kuuluivat promootion aattona järjestetyt miekanhiojaiset, jossa promovendi hioi tohtorinmiekkansa seuralaisensa avustuksella. Varsinainen tohtoripromootio tapahtui juhlallisessa promootioaktissa Säätytalossa, jossa promoottori vihki kuusi kunniatohtoria ja 23 promovoitavaa tohtoria akateemiseen oppiarvoonsa. Aktin yhteydessä promovoitaville luovutettiin hattu, miekka ja diplomi tohtorin tunnusmerkeiksi.

Akateemisen tradition ytimessä

Promoottori, professori, kenraalimajuri evp. **Vesa Tynkkynen** nosti promootioaktin puheessaan esiin sotaan liittyvän tutkimuksen pitkät perinteet korkeakoulun nuoresta iästä huolimatta.

– Maanpuolustuskorkeakoulu on eittämättä suomalaisessa yliopistokentässä 25 vuoden taipaleensa kautta nuori toimija, mutta sotatieteellinen tutkimus edustaa historiallisesti tarkasteltuna vuosisatoja vanhaa traditiota. Tulevaa sotaa ja sen edellyttämiä muutos- ja kehittämistarpeita on tutkittu satoja vuosia, tarkastellaanpa asiaa puolustajan tai hyökkääjän näkökulmasta. Edellä olevien asioiden tutkimiseen on valjastettu kautta aikojen eri kansakuntien terävimpiä tutkijoita rahaa säästämättä. Sotaan liittyvällä tutkimuksella on siis erittäin pitkät perinteet niin kansainvälisesti kuin kansallisesti.

Professori Tynkkynen nosti esiin myös tutkimusresurssit ja rahoituspohjan laajentamisen tutkimuksen kehittämiseksi. Tutkimuksen resurssien merkittävä lisääminen Maanpuolustuskorkeakoulussa perustuu jatkossa pitkälti ulkopuoliseen rahoituksen kasvattamiseen. Korkeakoulua ja samalla sotatieteitä lähellä olevat säätiöt ovat löytämässä yhteistoimintamuotoja, jotka luovat perusteita niin uusien tutkijoiden palkkaamiseksi kuin laajojen ja pitkäkestoisten tutkimusprojektien käynnistämiseksi. Laajemman ulkopuolisen rahoituksen joustavassa käytössä ja lisäämisessä näyttää merkittävin hidaste olevan valtionhallinnon byrokraattien jäykkyys. Nyt pitäisi painaa kaasua eikä jarrua.

Promootioaktiin kuului myös priimustohtorin vastaus Maanpuolustuskorkeakoulun professoreiden asettamaan priimuskysymykseen ”mikä on ollut sissitoiminnan merkitys suomalaisen sotataidon kehittymisessä”, johon priimustohtori, everstiluutnantti **Marko Palokangas** antoi ansiokkaan näytteen vihittävien tohtoreiden tiedoista ja taidoista.

– Vaikka sotataito pohjautui sissitoiminnan osalta voimakkaasti teoriaan, Suomessa ymmärrettiin alusta lähtien sen uskottavuuden muodostuvan muistakin kuin teoreettisista lähtökohdista. Siksi sissitoiminnan mahdollisuuksia sekä hyödynnettävyyttä myös kokeiltiin käytännössä. Uuden ja nykyajan kansallisen sotataidon ilmentymänä sissitoimintaa voidaan perustellusti sanoa esiintyneen sotatoimissa ainakin Suomen sodassa 1808–1809, vapaussodassa vuonna 1918 sekä talvi- ja jatkosodassa vuosina 1939–1944. Kaikkia lueteltuja sotia yhdistää kuitenkin se, ettei sissitoiminta ollut kovinkaan säännönmukaista tai suunnitelmallista. Vasta 1950–1970-luvuilla Suomen puolustusdoktriiniin tehdyt muutokset ja alueellisen puolustusjärjestelmän pitkähkö kehitystyö vakiinnuttivat sissitoiminnan osaksi suomalaista sotataitoa. Teoretisoinnin ja kokeilujen myötä sissitoiminnasta muodostui vuosikymmenten aikana peitteisillä, harvateisillä ja vesistöjen rikkomilla alueilla varteenotettava taistelulaji suomalaisista lähtökohdista muotoutuneeseen sotataitoon.

Promovoidut sotatieteiden tohtorit Säätytalon portailla.

> *Nyt pitäisi painaa kaasua eikä jarrua.*

Kun promootioakti oli päättynyt, juhlavieraat saivat hengähtää hetken ja seurustella Säätytalon tyylikkäiden tilojen suojeluksessa. Promootiojuhlapäivä jatkui näyttävällä promootiokulkueella Säätytalolta Tuomiokirkolle juhlajumalanpalvelukseen. Juhlajumalanpalveluksen toimittivat Maanpuolustuskorkeakoulun sotilaspastori **Markus Korpela** ja itsekin promovoitava kenttärovasti, sotatieteiden tohtori **Janne Aalto**.

Juhlajumalanpalveluksen jälkeen juhlaväki siirtyi Hietaniemen hautausmaalle, jossa lasketttiin seppele Sankariristille sekä Suomen marsalkka **C.G.E. Mannerheimin** haudalle. Kansainvälisille promovoitaville kyseinen tilaisuus oli palautteen mukaan yksi mieleenpainuvimmista. Promootio huipentui promootioillalliseen ja tanssiaisiin samoissa tiloissa, joista tohtoripromootio alkoi päivää aiemmin.

Kunniatohtoreiksi yhteiskunnallisia vaikuttajia

Promootioaktissa vihittiin kunniatohtoreiksi kuusi Maanpuolustuskorkeakoulun toiminnan kannalta keskeisiä yhteiskunnallisia vaikuttajia. Kunniatohtorin arvon myöntäminen on korkein Puolustusvoimien piiristä annettavissa oleva akateeminen tunnustus.

Maanpuolustuskorkeakoulun kunniatohtoreiksi vihittiin tasavallan presidentti **Sauli Niinistö**, **vuorineuvos Kari Jordan, professori Markku Löytönen, professori Paula Vanninen, professori Mikko Viitasalo sekä Försvarshögskolanin rehtori Romulo Enmark.**

Försvarshögskolanin rehtori Romulo Enmark oli kunniatohtorin arvosta mielissään.

– Olen luultavasti se rehtori Ruotsissa, joka on omistautunut eniten siihen, miten ammattiosaaminen integroidaan akateemisuuteen. Olen aktiivisesti edistänyt esimerkiksi kirjasto- ja informaatiotieteen, innovaatiotieteen ja sotatieteen tutkijakoulutuksen aloittamista ja vakiinnuttamista Ruotsissa. En ole koskaan odottanut, että joku huomioisi panostani näissä asioissa. Nyt kun minut vihittiin sotatieteiden kunniatohtoriksi, se tuntuu yllättävältä ja on suuri kunnia.

Suomen ja Ruotsin Maanpuolustuskorkeakoulut ovat tehneet yhteistyötä tohtorikoulutusohjelman puitteissa jo vuosia. Siitä esimerkkinä toimivat useat nyt promovoidut sotatieteiden tohtorit, kuten **Martin Bang** ja **Andreas Palmgren**. Rehtori Enmark pitää yhteistoimintaa Maanpuolustuskorkeakoulun kanssa erittäin tärkeänä.

– Yhteistyö on luonut perustan sille, kuinka akateemisuus ymmärretään sotilaallisessa kontekstissa. Yhteistyöllä on ollut suuri merkitys työllemme, jonka tavoitteena on ollut saada lupa aloittaa oma tutkijakoulutus. Saimme luvan käynnistää oman tohtoriohjelman keväällä 2018.

Yhteistoiminnan tuloksena on väitellyt kuusi tohtoria. Edellisten lisäksi kolme Försvarshögskolanin opiskelijaa on tekemässä väitöskirjaa Maanpuolustuskorkeakoululle. Enmarkin mukaan yhteistyö on sujunut tähän asti erittäin hyvin.

– Meidän näkökulmastamme yhteistyö on arvokasta ja tärkeää myös tulevaisuudessa. Yhteistyömahdollisuuksia voisi olla esimerkiksi tut-

> *Yhteistyöllä on suuri merkitys työllemme.*

kijakoulutuskurssien vaihtoon ja laatimiseen liittyen. Näkisimme mielellämme, että jotkut meillä väitöskirjaansa tekevistä opiskelijoista olisi suomalaisia ja päinvastoin.

Tohtorikoulutus avaa mahdollisuuksia

Priimustohtori, everstiluutnantti **Marko Palokangas** kertoo promootion merkitsevän hänelle paljon, niin perinteenä kuin tapahtumanakin. Hän on sotilasperinteiden vankkumaton tutkija ja kannattaja.

– Promootio, ja tässä tapauksessa sotatieteellinen tohtoripromootio, on minulle akateemisuuden arvokkain juhla ja perinne. Promootio tavallaan sinetöi ja vahvistaa tutkinnon sekä saattaa sotatieteellisen yhteisön – opiskelijat, valmistuneet, ohjaajat ja opponentit – yhteen juhlistamaan saavutettuja tieteellisiä ansioita. Samalla Maanpuolustuskorkeakoulun tohtoripromootiossa on kyse myös uudenlaisesta sotilasperinteestä, Palokangas kertoo.

Sotatieteiden tohtoriksi vuonna 2014 väitöskirjallaan *Räjähtävää tyhjyyttä: sissitoiminta suomalaisessa sotataidossa* väitellyt Palokangas on omiaan kehumaan tohtoriohjelmaa ja Puolustusvoimien tukea hänen uransa vaiheissa. Hän kertoo, että tohtorin tutkinnon merkitys hänen urallaan on ensisijaisesti ollut perehtyminen tieteelliseen tutkimukseen ja sen menetelmiin sekä niiden hyödyntäminen jokapäiväisessä palveluksessa. Hyvät lukemisen ja kirjoittamisen taidot auttavat upseeria monissa tehtävissä, sillä pääsääntöisesti tehtävät liittyvät esiintymistaitojen ohella paljolti omaksumiskykykyyn ja kirjallisen ilmaisun taitoihin.

– Sotatieteiden tohtoriohjelma on erinomaisen hieno mahdollisuus oppimiseen ja ammatillisen kompetenssin syventämiseen tieteellisen tutkimuksen avulla. Puolustusvoimissa ja upseerille tohtoriohjelma tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia kehittää ammatillista osaamistaan ja palvella samalla Puolustusvoimien – eli tässä tapauksessa työnantajan – tutkimuksellisia intressejä. Samalla tohtoriohjelma tarjoaa siihen hakeutuville paljon haasteita sekä verkottumista kansalliseen tai kansainväliseen tiedeyhteisöön.

Palokangas korostaa, että tutkimus ja tutkiminen ovat ennen kaikkea oppimista. Oppimisen valmiuksia työelämässä ei voi koskaan olla liikaa. Hän jatkaa, että työnantajan ja esimiesten tuki tutkimusprojektin aikana oli koko ajan vankkumatonta.

– Lisäksi sain yhdistettyä väitöstutkimukseni aihepiirin niin esiupseerikurssin kuin yleisesikuntaupseerikurssin opinnäytetöihin. Myös työnantajana Puolustusvoimat on ulosmitannut hankkimaani kompetenssia tarjoamalla minulle tutkimukseen ja analyyttiseen ajatteluun suuntautuneita palvelustehtäviä.

Seuraavaa Maanpuolustuskorkeakoulun tohtoripromootiota odotellaan jälleen viiden vuoden päähän. Siihen mennessä väitelleitä on toivottavasti taas monipäinen joukko, joka odottaa pitkän uurastuksen jälkeen sanoja ”hattu päähän, aseta”. ■

> *Puolustusvoimat on ulosmitannut hankkimaani kompetenssia.*

Sotatieteiden tohtorin tutkinto

- Tarkoitettu yleisesikuntaupseerikurssin käyneille henkilöille, mutta myös siviilit voivat hakea ohjelmaan
- Tohtorin tutkintoon kuuluu tieteenalan opintoja, menetelmä- ja tutkimusopintoja sekä väitöskirjan tekeminen
- Tohtorintutkintoon on jatkuva haku, ja kunkin hakijan kohdalla päätös valinnasta tehdään yksilöllisesti
- Tähän mennessä Maanpuolustuskorkeakoulusta on väitellyt 48 tohtoria

Taitojen tankkausasema

Teksti: Juho Majanen Kuvat: Vladimir Slobodjaniouk

Vielä upseeriuransa alkuvaiheissa olevat yliluutnantit palaavat Maanpuolustuskorkeakoululle maisterinopintoihin viisi vuotta kandidaatin tutkinnon jälkeen. Mitä on tapahtunut ennen maisterin tutkintoa, ja mitä opiskelijoilla on nyt luvassa?

Maanpuolustuskorkeakoulu kutsuu ja opinnot odottavat! Maisteriopiskelijoilla on edessään paluu koulun penkille työelämävuosien jälkeen. Perusyksikön johtajuus häämöttää tulevaisuudessa, mutta sitä ennen on tehtävä paljon töitä. Upseerit ovat työsuhteessa opiskelun ajan, mutta opintopisteiden määrä ei silti ole sen vähäisempi siviiliyliopistoihin verrattuna. Upseerin opintopolku ei ole kuitenkaan ilman omalaatuisuuksiaan: tapahtuuhan opiskelu Maanpuolustuskorkeakoululla armeijan harmaissa.

Tutkintorakenne on tällä hetkellä muutoksessa, ja ensimmäiset opiskelijat pääsevät opiskelemaan päivitetyn maisterin tutkinnon mukaisesti vuonna 2020. Muutos seuraa kandidaatin tutkinnon vanavedessä, jossa siirryttiin pääainepohjaisesta koulutusohjelmapohjaiseen tutkintoon. Keskeisin muutos tutkintorakenteen vaihtumisessa on opintojen painopisteen siirtyminen kaikilla taktiikkaan, jota tukevat sotatekniikka, johtaminen, strategia ja sotahistoria monitieteellisesti. Opintoja toteutetaan enemmän koulutusohjelmapohjaisilla yhteisillä opintojaksoilla, ja erikoistuminen toteutetaan pro gradu -tutkielman kautta ja valinnaisilla opinnoilla.

Vuonna 2019 muut kuin lentoupseerit saavat odottaa vaihtopenkillä, kun seuraava varsinainen maisterikurssi alkaa vasta vuonna 2020. Lentoupseerit ovat perinteisesti jatkaneet maisterinopinnoissa välittömästi kandidaatin tutkinnon jälkeen, kun taas muiden puolustushaarojen opiskelijat ovat siirtyneet työelämään. Nuoret upseerit saavat vielä työskennellä viidennen vuoden aiemman neljän sijasta ennen kuin pääsevät puurtamaan 120 opintopisteen pariin.

Töitä vai opintoja?

Maisterin tutkinnon selkäranka on työelämälähtöisyys. Sen tavoitteena on vastata toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin, valmiuden korostumiseen, kansainvälisyyden lisääntymiseen niin lisääntyneen koulutusyhteistyön kuin myös uuden puolustusvoimien kolmannen tehtävän myötä. Tätä mieltä on maisteriosaston johtaja, eversti **Jukka Aihtia**, joka painottaa töiden ja opiskelun vuorovaikutusta eli niin sanottua jatkuvan oppimisen polkua. Oikeastaan näitä kahta on melko hankala erotella toisistaan, jopa siihen pisteeseen, että opiskelu näyttäytyy ikään kuin työnä.

– Maisteriopiskelijat ovat täällä ensisijaisesti virkamiehinä, ja heidän päätehtävänsä on kahden vuoden ajan opiskelu. Me lähtökohtaisesti kohtelemme heitä, kuten työkavereita kohdellaan. Kun hekin ymmärtävät tämän, se on kaikkien etu. Opiskellessa heidän oma pääomansa ja sitä kautta myös Puolustusvoimien pääoma kasvaa, Aihtia kertoo.

Sotatieteiden maisterikurssi 9:n opiskelijat yliluutnantti **Saska Pajunen** sekä yliluutnantti **Aleksanteri Markkanen** jatkavat samalla linjalla. Kumpikaan ei epäile hetkeäkään kysyttäessä heidän näkemyksistään.

– Tämä on tämänhetkinen työmme. Upseerin pitää pystyä ajattelemaan tulevaisuutta ja saada perusvalmiudet tuleviin tehtäviin esimerkiksi yksikön päällikkyyttä varten. Näen opiskelun hyvinkin sidoksissa upseerin uraan, Pajunen arvioi.

– Kyllä tämä on ihan kokopäiväistä siinä mielessä, että olemme virassa opiskelun ohessa. Itse käsitän tämän täyspäiväisenä työskentelynä, ja opiskelu on eräänlainen vaihe meidän työelämässämme, Markkanen jatkaa.

Jo kadettikurssille saapuessa opiskelijoilla on selkeä käsitys uran etenemisestä, mikä lienee-

> *Kokonaisymmärrykseni on kasvanut valtavasti.*

kin sotatieteiden tutkintojen voimavara. Kolme vuotta kandidaattitason opiskelijana valmistavat nuoren luutnantin tiettyihin tehtäviin. Työvuosien karttuessa ja uran edetessä maisterin tutkinto kouluttaa upseerit puolestaan vaativimpiin virkoihin. Aihtian sanoin maisterin tutkinnossa on kyse ikään kuin ”boostauksesta” seuraavalle tasolle työelämässä.

Työelämälähtöisyys ei kuitenkaan tarkoita sitä,

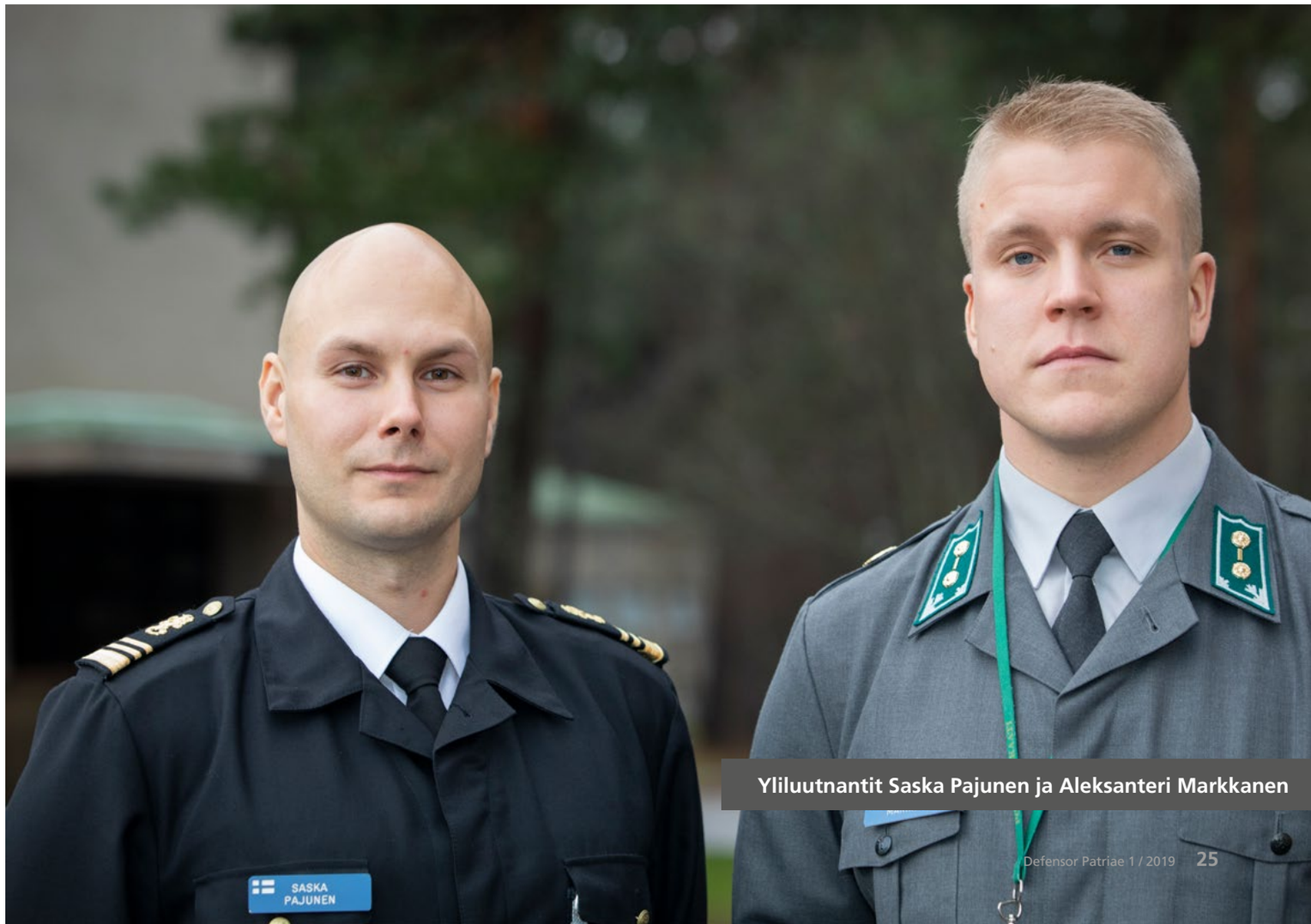

Yliluutnantit Saska Pajunen ja Aleksanteri Markkanen

Yliluutnantti Jani Iiskola

että opinnot olisivat pelkkää työharjoittelua tai käytännön tehtäviin valmistamista, päinvastoin: maisterin tutkintoon kuuluu oleellisesti tieteellisyys ja tutkiminen. Opiskelijoille tarjotaan sekä sotatieteellisiä että sotilasammatillisia opintoja, joista tieteelliset opinnot muodostavat varsinaisen tutkinnon. Kahden vuoden aikana maisteriopinnoissa päästään käsiksi siis mukavaan kattaukseen tieteellistä kirjallisuutta, seminaareja ja luentoja. Sotatieteellinen tietämys ei ole kuitenkaan pelkästään itseisarvo. Vahva akateeminen osaaminen on oikeastaan edellytys hyvälle johtajalle niin rauhan kuin poikkeusolojenkin aikana.

Maisteriopiskelijoilla on hyvä käsitys teoreettisten opintojen merkityksestä. Sotatieteiden maisterikurssi 8:n opiskelija yliluutnantti **Jani Iiskola** työskenteli ennen maisteriopintoja 7. pintatorjuntalaivueessa Hamina-luokan ohjusveneessä. Palvelu laivastossa oli mielenkiintoista ja kehittävää, sillä aluksella toimiminen vaatii paljon työtä tullakseen asiantuntijaksi. Iiskolalle irtautuminen harjaantuneesta tehtävästä kahdeksi opiskeluvuodeksi epäilytti hieman, mutta hänen mielestään tieteelliset opinnot ovat sijoitus tulevaisuuteen.

– Kokonaisymmärrykseni on kasvanut valtavasti. Työelämävaiheessa tuli ehkä sellainen putkinäkö, että tarkasteltiin asioita ainoastaan oman aluksen näkökulmasta. Maisterinopinnoissa olemme nyt laajentaneet todella paljon ja hyvin sitä näkökulmaa aluksen ulkopuolelle: mitä rannikkojoukkoja on saaristossa, miten alueelliset alueelliset ja operatiiviset taisteluosastot taistelevat, miten Maavoimien taistelu liittyy Merivoimien taisteluun? Iiskola luettelee.

Oikeassa duunissa

Ennen maisterinopintoja opiskelijoilta odotetaan neljää vuotta työelämässä, ja maisterin tutkinnon uudistuksen myötä siihen saadaan vielä vuosi lisää. Upseerikunnan ulkopuolella monivuotinen keskeytys opintoihin ihmetyttänee – sotilasammattilaisten mielestä kyseessä on kuitenkin kaikkea muuta kuin keskeytys.

– Upseerin ammatissa on hyvä, että jokainen käy työelämävaiheen uniformun väristä riippumatta. Varusmiesten kouluttaminen antaa konkreettisen kuvan puolustusratkaisuiden perustasta, varusmieskoulutuksesta, jolle Puolustusvoimat rakentuu. Se on ehkä se vaikuttavin osa siinä. Tietenkin sekin vaikuttaa hyvään fiilikseen, kun tulee mahdollisesti se yksikin varusmies kiittämään ja sanoo nauttivansa tekemisestä, Pajunen kertoo jakson hyvistä puolista.

Molemmat nuoremman kurssin yliluutnantit pitävät teorian soveltamista käytäntöön rikastuttavana ja tarpeellisena.

– Mielestäni oli hienoa päästä Kadettikoulun jälkeen pistämään opitut asiat käytäntöön. Asioiden toteutuksesta näki totta kai eri tapoja, kun työyhteisössä on kokeneempia ihmisiä. Heiltä voi oppia, ja sitä kautta pystyy itse kehittymään, Markkanen selittää.

> *Jokaisessa joukko-osastossa on eronsa.*

– Kun oli koulussa saanut perusteet, niin varuskunnassa huomasi, että näin se tehdäänkin käytännössä. Työelämävaiheessa näki, kuinka jokaisessa joukko-osastossa on eronsa, Pajunen täydentää.

Maisteriosaston johtaja Aihtia pitää työelämäjaksoa maistereiden voimavarana ja vahvuutena. Aihtia hahmottelee upseerin uran porrastetuksi ja nousujohteiseksi, jossa tuleva koulutus valmistaa aina korkeampiarvoiseen tehtävään. Jokainen korkeakoulun tutkintotaso antaa upseereille mahdollisuuden päivittää tietonsa niin, että tämä voi jatkaa seuraavassa tehtävässä mahdollisimman asiantuntevasti.

Muutos viiteen työelämävuoteen on osa maisterin tutkinnon kokonaisvaltaista muutosta. Osaltaan tämä on vastaus upseerien piteneviin palvelusuriin. Lisäksi sillä annetaan luutnanteille aikaa hyödyntää heidän saamiaan lisenssejä, jotka jäisivät neljässä vuodessa turhan ahtaalle käytölle. Mikä on opiskelijoiden mielipide yhteen vuoteen lisää varuskunnissa?

– Kyllä se neljä vuotta oli aika minimi, kun lopulta miettii, kuinka paljon siinä ehtii tekemään ja oppimaan. Kandidaatit ovat paljon valmiimpia ja kypsempiä tähän maisterin tutkintoon, ja suurempi osa pystyy käymään myös ulkomaan operaatiossa. Näen viiden vuoden vain hyvänä asiana, Markkanen sanoo.

Tutkimustaidot käyttöön pro gradussa

Monen opiskelijan pro gradu -tutkielman suunnittelu alkaa jo paljon ennen koulun penkeille palaamista. Vuosi ennen kurssin alkua järjestetään infotilaisuus tutkielman tekemisestä, jossa selitetään sen peruspiirteet. Pro gradun tekeminen nimittäin poikkeaa joiltakin osin siviiliyliopiston tutkielmasta. Saattaa tulla yllätyksenä, että pro gradun aihetta ei saakaan keksiä täysin omasta päästä, vaan se on valittava tutkimusaiheiden listasta, joka muodostuu niin puolustushaarojen, aselajitoimijoiden, joukko-osastojen kuin Puolustusvoimienkin tutkimustoiveista. Tutkimuksen aihelista ei ole kuitenkaan täysin opiskelijoiden vaikutusvallan ulottumattomissa.

– Mitä aktiivisempi opiskelija on itse miettimään pro gradun aihettaan, sen parempi, sillä sitä motivoituneempi hän on opiskelemaan.

Eversti Jukka Aihtia

Käytännössä viime kädessä heille tulee aiheluettelo, josta voivat valita aiheen. Jos opiskelija on hyvin aktiivinen, hän on voinut keskustella joukko-osaston, aselajitoimijoiden tai ainelaitoksen professorin kanssa ja sitä kautta saada oma aiheensa aiheluetteloon, Aihtia kertoo.

Vaikutusmahdollisuuksista on todellista hyötyä. Merellistä huoltovarmuutta tutkiva Iiskola pääsi aihepiirin pariin, johon hänellä on todellista kiinnostusta.

– Ainakin strategian oppiaineessa sai ehdottaa omaa aihetta, mutta se piti hyväksyttää puolustushaaran esikunnassa. Esitin omaa aihettani, eli valitsin aiheen käytännössä sen listan ulkopuolelta. En sinänsä näe ongelmana, jos on joku osaamisen tai kiinnostuksen kohde, josta on selvästi hyötyä Puolustusvoimille ja puolustushaaralle. Sitä voi esittää, ja jos se hyväksytään, pääsee aiheesta tekemään pro gradua, Iiskola tähdentää.

Pro gradun tekeminen on jatkuvasti mukana opinnoissa. Pajusen mukaan lähes jokainen opintojakso tukee gradun tekemistä jollakin tavalla. Tarkoituksena on tietenkin kehittää opiskelijan soveltavia taitoja tieteenalalla, mutta pelkiksi harjoitustöiksi pro graduja ei ole tarkoitettu.

– Puhutaan osittain tilaustutkimuksesta. Se, joka on työn tilannut, asettaa sille niin sanotun kakkosohjaajan. Maanpuolustuskorkeakoulu asettaa ykkösohjaajan. Kakkosohjaaja pyrkii käytännössä ohjaamaan sitä työtä siihen suuntaan, että tutkimus tuottaa oikeasti tietoa, jota Puolustusvoimat ja toimiala tarvitsevat. Haluamme korostaa, että emme halua uhrata graduja ainoastaan opinnäytetöiksi. Se on niin iso panostus Puolustusvoimilta ja tutkimusta tekevältä henkilöltä, joten totta kai haluamme, että tuloksia oikeasti hyödynnetään. Se motivoi opiskelijaakin työn tekemisessä, kun hän tietää, että tutkimusta oikeasti tullaan lukemaan; että hän tulee oikeasti virkaurallaan tähän törmäämään, Aihtia muotoilee.

Vanhaa tuttua ja uutta mukavaa

Maisteriopiskelijoiden arki rullaa mukavasti Maanpuolustuskorkeakoulussa. Samat kaverit kadettikurssilta pysyvät edelleen mukana, mutta esimerkiksi viranomaisyhteistyön maisterikurssin opiskelijat tuovat uutta väriä hyvin hitsautuneeseen porukkaan. Siviiliopiskelijoita otetaan maisterin tutkintoa suorittamaan vuosittain enintään kymmenen, joten mistään suuresta ryhmästä ei suinkaan ole kyse. Heiltä odotetaan särmikästä käytöstä siinä, missä upseereiltakin, ja kaikki pelaavat samoilla pelisäännöillä. Kaiken kaikkiaan nämä opiskelijat ovat tervetullut seura.

– Meillä on läsnäolopakko. Tehdessämme yhteistyötä heidän kanssaan, jotka suorittavat sotatieteiden maisterintutkinnon viranomaistutkintoa, läsnäolopakko nähdään nimenomaan voimavarana. Kun meitä on kaikki paikalla ja vielä monista eri lähtökohdista, se tuo paljon enemmän vahvuutta ja näkökulmia tekemiseen, Markkanen arvioi.

> *Mielenkiintoista nähdä, miten kurssi tulee muuttumaan.*

Opinnoissa hyödynnetään monen tieteenalan asiantuntijoita, ja poikkitieteellisyys on yhä lisääntymässä uudenmallisessa tutkinnossa. Vanhemman maisterikurssin opiskelija Iiskola jää kuitenkin vielä kaipaamaan joustavuutta valinnaisten opintojen suhteen. Valinnaisia opintoja hän ottaisi mielellään myös muista yliopistoista, mutta Maanpuolustuskorkeakoulun tiukat aikataulut eivät tee tästä aina helppoa. Iiskola painottaa, että laaja sotilaan sivistys ja poikkitieteellinen osaaminen ovat hyödyllisiä Puolustusvoimien tulevien hankkeidenkin kannalta, ja näkee tässä mahdollisen kehityskohteen. Toisaalta Maanpuolustuskorkeakoulun ulkopuoliset luennoitsijat sekä monitieteellinen professori- ja dosenttikunta herättävät kiitosta jo nykyisessä laajuudessaan.

Maisterin tutkinnon muutokset puhuttavat myös nykyisiä opiskelijoita, vaikka tutkintoremontti ei heitä varsinaisesti kosketakaan. Näkymät tutkinnon tilasta ovat pääosin positiivisia, ja kukin haastateltu yliluutnantti vaikuttaa hyvin tyytyväiseltä. Tulevaa jäädään odottamaan mielenkiinnolla.

– Me olemme tämä viimeinen nykymuotoinen maisterikurssi, joten on mielenkiintoista nähdä, miten kurssi tulee muuttumaan. Nyt huomaa, että nykyiset kadettikurssit ovat erilaisia kuin silloin, kun minä ja Pajunen olimme kadetteja. Hyvä juttu on se, että järjestelmä on kehittynyt ja jatkaa kehittymistä edelleen. Mielestäni Maanpuolustuskorkeakoulussa edetään koko ajan parempaan suuntaan ja reagoidaan ympäristön muutoksiin, Markkanen sanoo.

Paluu Santahaminaan työelämäjakson jälkeen tuntui ehkä hieman kummalliselta, jos tieteellisen kirjallisuuden mielenkiintoisesta maailmasta oli jo päässyt vieraantumaan. Todellisuudessa opinnot ovat maistuneet hyvin, ja hyvän yhteishengen vahvistamaan joukkoon on ollut mukava palata, kun jokainen on kasvanut neljän vuoden aikana yhä kypsemmäksi sotilaaksi.

– Kadettiaikana tästä muodostui semmoinen koti, johon on mukava tulla, Pajunen tiivistää hymyillen. ■

SYYSKAUDEN VÄITTELIJÄT

Teksti: Juho Majanen & Meri Maijala Kuvat: Torsell, Aunala & Slobodjaniouk

Kesä- ja syyskaudella 2018 sotatieteiden tohtoriksi väitteli kuusi henkilöä.

MAX SJÖBLOM RUOTSALAISVAIKUTTEISTA

Eversti (evp) **Max Sjöblom** tutkii suomalaisen sotataidon länsinaapurista saamia vaikutteita väitöskirjassaan *Vuorovaikutusta Pohjanlahden yli – Ruotsalaisvaikutuksen välittyminen suomalaiseen sotataitoon ennen talvisotaa*. 23. toukokuuta pidetyssä väitöstilaisuudessa vastaväittelijänä toimi dosentti, ST, everstiluutnantti **Marko Palokangas** ja kustoksena professori, kenraalimajuri (evp) **Vesa Tynkkynen.**

Väitöskirjassa eritellään Suomen ja Ruotsin sotilaallisen yhteistyön kautta etenkin niitä vaikutuskanavia, joilla ruotsalaisvaikutus välittyi suomalaiseen sotataitoon. Sotilasyhteistyötä maiden välillä on tutkittu jonkin verran jo aikaisemminkin, mutta Sjöblomin väitöskirjassa keskitytään 1920- ja 1930-lukuihin – aikaan, jolloin Euroopassa kansainvälinen tilanne jännittyi hiljalleen johtaen lopulta toiseen maailmansotaan. Tutkimus tuo uutta tietoa nimenomaan tavoista ja kanavista, joilla vaikutus päätyi suomalaisen sotataidon teoriaan ja käytäntöön.

Väitöstyön havainnot antavat aihetta ajatella suomalaista sotataitoa uudessa valossa. Sjöblomin mukaan ruotsalaisvaikutus oli aiempaa luultua merkittävämpi suomalaisten sotakoulujen opetuksessa ja sisällössä. Ruotsalaisen sotataidon periaatteet periytyivät suoraan Sotakorkeakoulun ruotsalaisten opettajien välityksellä. Suomalaisen sotataidon lisäksi tutkimus on valottanut myös itse Ruotsin puolustuslaitoksen ja ruotsalaisen sotataidon historiaa.

–Väitöstutkimukseni on herättänyt mielenkiintoa myös Ruotsissa, sillä ruotsalaisen sotataidon kehittymistä maailmansotien välisenä aikana on aiemmin tutkittu varsin vähän, Sjöblom kertoo.

Historiallinen tutkimus on lähellä myös nykypäivää. Suomen ja Ruotsin välillä on jatkuvasti keskustelua sotilaallisen yhteistyön tiivistämisestä. Tutkimus antaa selviä viitteitä siitä, että vaikka Ruotsi oli aikanaan omaksunut puolueettomuuspolitiikan, ruotsalaiset sotilaspiirit halusivat tehdä aktiivisesti sotilaallista yhteistyötä suomalaisten kanssa. Suomeen suhtauduttiin 1920- ja 1930-luvuilla muita maita myönteisemmin esimerkiksi luovutettujen tietojen osalta.

Sjöblom on suoritettujen upseerin virkatutkintojen jälkeen palvellut pitkään Maanpuolustuskorkeakoulussa. Hän toimi muun muassa vararehtorina vuosina 2011–2013. Sjöblom aloitti sotatieteiden tohtorin tutkinnon opinnot vuonna 2015. Alkusysäys tutkimukselle saatiin jo vuotta aikaisemmin, kun professori Vesa Tynkkynen kysyi, haluaisiko Sjöblom osallistua hänen laajaan ”Ulkomaiset vaikutteet suomalaisessa sotataidossa” -tutkimusprojektiinsa ruotsalaisnäkökulmasta. Väitöskirjan aihe tuli ikään kuin tilaustyönä.

Monisataasivuinen väitöskirja ei syntynyt het-

Max Sjöblöm

> *Kotimaisen aluejärjestelmän kehittäjästä on myös ollut kiistaa.*

kessä. Historialliseen tutkimusaiheeseen liittyy paljon arkistoissa työskentelyä ja lukemattomien dokumenttien läpikäyntiä ja arviointia. Suurimmaksi haasteeksi Sjöblom nimittää sopivan lähdemateriaalin löytämisen suuresta tutkimusmateriaaliryppäästä.

– Tutkimustyön pitämiseksi kohtuullisena ja toteuttamiskelpoisena lähdeaineistokokonaisuuksia ja yksittäisiä lähteitä on pakko arvioida, karsia ja täydentää koko prosessin ajan sopivimman ja todistusvoimaisimman lähdeaineiston hyödyntämiseksi.

Vaikka tutkimustyö oli Sjöblomin mukaan yksinäistä puurtamista, vastapainona on ollut hienoa kokea löytämisen ja oivalluksen hetkiä. Sjöblom kiittää myös mahdollisuudesta saada tutustua uusiin ihmisiin sekä tehdä tutkimusta kannustavassa, monialaisessa tiedeyhteisössä.

JUHA RATINEN LIIKEKANNALLEPANO-JÄRJESTELMÄN KEHITTYMISESTÄ

Yleisesikuntamajuri **Juha Ratisen** väitöskirja tarkastettiin Santahaminassa järjestetyssä väitöstilaisuudessa 18. toukokuuta 2018. Sotahistorian tieteenalalle kuuluvan väitöksen vastaväittäjänä oli dosentti, eversti **Petteri Jouko** ja kustoksena professori, kenraalimajuri (evp) **Vesa Tynkkynen** Maanpuolustuskorkeakoululta.

Ratisen väitöskirja *Kaaderiperustamisesta aluejärjestelmään – Suomalaisen liikekannallepanojärjestelmän kehittyminen 1918–1945* selvittää perusteellisesti liikekannallepanojärjestelmän hitaan ja vaiheittaisen kehityksen. Liikekannallepanojärjestelmän avulla laaditaan suunnitelma, miten sodan ajan joukon muodostava sotamateriaali, kuljetusvälineistö ja henkilöstö sekä sen osaaminen saadaan mobilisoitua taisteluvalmiiksi yksiköksi.

Aihe väitöskirjaan löytyi sekä kiinnostavista omista aikaisemmista tutkimuksista, että Maanpuolustuskorkeakoulun tutkimusaihetoiveista. Ratinen oli ennen väitöskirjaa tarkastellut samaa aihepiiriä jo omassa pro gradussaan ja diplomityössään. Varsinainen näkökulma muodostui toiveesta saada tutkimusta logistiikan kehittymisestä Puolustusvoimissa.

– Puhtaimmillaan logistiikka Puolustusvoimien ympäristössä on liikekannallepanoa, joten sen pohjalta aihekin valikoitui, Ratinen tiivistää.

Väitöskirjassa keskitytään kattavasti aluejärjestelmän syntyyn ja sen vaikutteisiin. Suomalaiseen järjestelmään on haettu mallia etenkin Norjasta sekä osittain Sveitsistä. Kotimaisen aluejärjestelmän kehittäjästä on myös ollut kiistaa, mutta Ratisen tutkimuksen perusteella voidaan väittää juuri **Leonard Grandellin** olleen aluejärjestelmän isä. Vaikka tutkimus keskittyy selvästi historialliseen tapahtumasarjaan, voi siitä Ratisen mukaan ammentaa paljonkin nykypäivään.

– Voidaan ajatella, että nämä asiat toistuvat laajasti ajateltuna aikalailla samalla tavalla tänäkin päivänä. Nykyisen ja senaikaisen liikekannallepanojärjestelmän kehityksessä on todella paljon samankaltaisuuksia niin rytmiikassa ja logiikassa.

Ratinen työskenteli väitöskirjansa parissa kuusi ja puoli vuotta. Tutkimus syntyi suurimmaksi osaksi työn ohessa ja vapaa-ajalla pienillä resursseilla. Vaikka työläs projekti veikin paljon aikaa, into ja kiinnostus omaan aiheeseen pitivät motivaation korkealla. Tutkimuksen lopuksi tuntui hienolta, kun pystyi ymmärtämään isoja kokonaisuuksia ja yhdistämään historian rakennelmia. Haastavaksi hän sanoo luotettavan tiedon etsimisen: asiakirjojen tutkiminen Kansallisarkistossa tai ulkomailla ei osoittautunut aina helpoksi.

Tutkimusta tehdessä Ratinen sai muutaman viikon virkavapaata. Hän toivoisikin tapojen, joilla väitöskirjojan tekemistä tuetaan, olevan tulevaisuudessa joustavampia. Maanpuolustuskorkeakoulun väitöskirjatutkijoiden tukeminen voisi tapahtua esimerkiksi apurahoituksella, lyhyillä palkallisilla virkavapailla tai palkattujen tutkijaupseerien erimittaisilla virkajärjestelyillä.

Juha Ratinen

MARKUS HÄYHTIÖ VAATIMUSTENHALLINNASTA

Markus Häyhtiö väitteli sotatalouden alalta 8. kesäkuuta järjestetyssä väitöstilaisuudessa. Vaatimustenhallinnan hyödyntämistä etenkin Puolustustusvoimien ruokahuollossa käsittelevä väitöskirja on nimeltään *Service Development in Public Private Partnerships in the Military Domain: Requirements Management as a Service Performance Development and Measurement System.* Tilaisuuden vastaväittäjinä toimivat professori **Jukka Hallikas** Lappeenrannan teknillisestä yliopistosta ja dosentti **Henry Sivusuo** Maanpuolustuskorkeakoulusta. Kustoksena oli **Juha-Matti Lehtonen** Maanpuolustuskorkeakoulusta.

Väitöskirja tutkii julkisen ja yksityisen tahon välistä palvelunkehitystä ja vaatimustenhallintaa kehityksen välineenä. Vaatimustenhallinnalla tarkoitetaan sen varmistamista, että palvelun tai tuotteen tarjoaja vastaa asiakkaan vaatimuksia tuotteesta. Siihen on yhteydessä myös palvelun ja siihen liittyvän tuotantoketjun jäljittäminen ja seuraaminen: vastaako tuote haluttua, ja millä keinoilla valmiiseen tuotteeseen on päästy? Käytännön tasolla Häyhtiö tarkastelee näitä seikkoja Puolustusvoimien ympäristössä.

Häyhtiö painottaa vaatimustenhallinnan merkittävyyttä yksityisen ja julkisen välisessä liiketoiminnassa. Väitöskirja on muodostunut useista artikkeleista ja konferenssipapereista, ja jokaisessa niistä on havaintoja tämän järjestelmällisen suunnittelun ja palveluntuotannon organisoinnin puolesta. Tiivistetysti yksityisen sektorin julkiselle palveluntuottajalle tuottaman palvelun ekonomisuus sekä kehityksen menestys riippuvat pitkälti

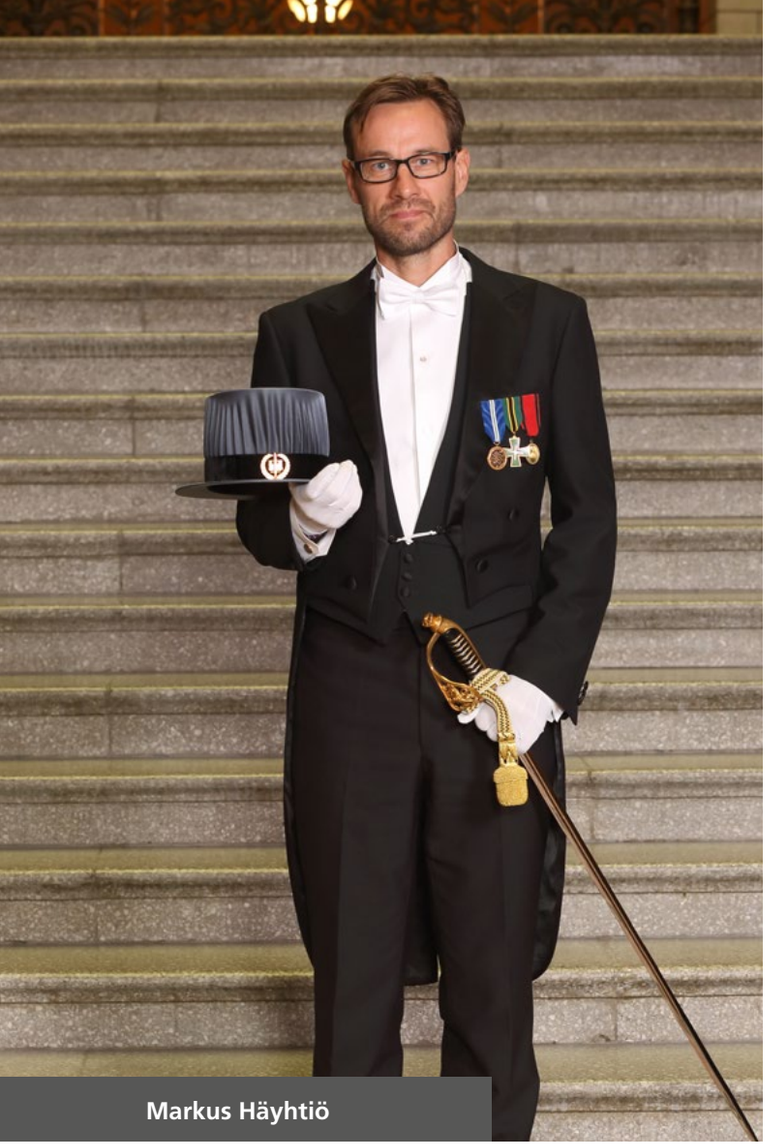

Markus Häyhtiö

monitahoisen toimintaympäristön vaatimusten huomioonottamisesta.

Väitöskirjan aihe syntyi Häyhtiöllä itsellään. Paljon palvelutieteitä tutkineena palveluiden rakenteet ja toiminta olivat hyvin tuttuja, ja Puolustusvoimien toimintaa aktiivisesti seuranneena ajatus sotataloudellisen tutkimuksen tekemisestä vaikutti mielenkiintoiselta. Siviilinä joutui keräämään hieman rohkeutta hakeutua sotilasyliopistoon tohtorinopintoihin, mutta Maanpuolustuskorkeakoulun osaaminen houkutti.

– Syy, miksi hain tänne on se, että Maanpuolustuskorkeakoululla on todella hyvä näkemys sekä osaaminen aiheesta, mitä siviilipuolella ei välttämättä olisi ollut. Täällä ymmärretään, että asioita voidaan kehittää tavoilla, joita käytän väitöskirjassani, Häyhtiö kertoo.

Häyhtiön väitöskirja lukeutuu sotatalouden alalle. Sotatalous on yhtä lailla osa Maanpuolustuskorkeakoulun tutkimuskenttää siinä missä sotahistoria tai taktiikka ovat.

– Valitettavan usealla Puolustusvoimien ulkopuolisella henkilöllä ei ole kokonaisvaltaista käsitystä siitä, mitä kaikkea Puolustusvoimien toimintaan kuuluu. Vahvasti karrikoiden voisi sanoa, että täällä tehdään muutakin kuin huudetaan asento ja lepo. Puolustusvoimat tekee korkealuokkaista tutkimus- ja kehitystyötä, Häyhtiö muistuttaa.

Häyhtiön näkemyksen mukaan väitöskirjan tutkimusalalla on vajetta, sillä vaatimustenhallinta on perinteisesti nähty informaatioteknologian tai teollisuuden, ei palvelualojen, työvälineenä. Tutkimus on kuitenkin kasvamassa kansainvälisesti – Häyhtiön mukaan Suomessa tosin melko hitaasti.

Alkuperäinen tutkimussuunnitelma sai uusia näkökulmia prosessin aikana, sillä aiemmat tulokset ohjasivat myöhempää tutkimusta. Kysymyksistä heräsi uusia kysymyksiä, ja niiden ratketessa visio tutkimuksen asettelusta selkeytyi. Lopulliset väitöskirjan tulokset olivat siis pitkän työprosessin takana. Lopulta valmis väitöskirja kädessään Häyhtiö toivoo, ettei tutkimus jää kirjastoon pölyttymään. Puolustusvoimien tutkimuksella on aina tavoitteena parantaa organisaation toimintaa. Tehtävänä on vain ottaa väitöskirja osaaviin käsiin ja hyödyntää sen tuloksia käytännössä.

> *Täällä tehdään muutakin kuin huudetaan asento ja lepo.*

MATTI LEHESJOKI VARUSMIESPALVELUKSEN KESKEYTYMISESTÄ

Lääketieteen lisensiaatti **Matti Lehesjoen** väitöskirja tarkastettiin Santahaminassa järjestetyssä väitöstilaisuudessa 8.kesäkuuta 2018. Johtamisen ja sotilaspedagogiikan tieteenalalle lukeutuvan väitöksen vastaväittäjänä toimi dosentti **Kai Parkkola** ja kustoksena sotilasprofessori **Aki-Mauri Huhtinen** Maanpuolustuskorkeakoulusta.

Matti Lehesjoki

Lehesjoen väitöskirja *Varusmiespalveluksen varhainen keskeytyminen terveydellisistä syistä* selvittää, mitkä seikat johtivat varusmiespalveluksen keskeyttämisen varusmiespalveluksen alkuvaiheessa, vaikka kaikki keskeyttäneet oli todettu palveluskelpoisiksi edeltävissä kutsunnoissa tai aluetoimiston järjestämissä tarkastuksissa.

– Minua alkoi kiinnostaa, miksi niin suuri osa varusmiehistä vapautetaan terveydellisistä syistä ensimmäisten viikkojen aikana. Vuosien aikana on tilastoitu, kuinka paljon muun muassa astmaatikkoja on vapautettu palveluksesta. Tämä on siinä mielessä uusi tutkimus, että ei tutkittu pelkästään lukuja, vaan katsottiin myös lukujen taakse esimerkiksi alokkaiden sairaushistoriaan.

Tutkimuksen kohteena olivat ne alokkaat, joiden varusmiespalvelus oli keskeytynyt kolmen ensimmäisen palvelusviikon aikana terveydellisin syin vuonna 2011. Lehesjoen mukaan tutkimukseen ensisijaisena tavoitteena oli arvioida ja kehittää palveluskelpoisuusluokitusten osuvuutta, jotta mahdollisimman moni varusmiespalvelukseen määrätyistä voisi menettelytapoja päivittämällä suorittaa varusmiespalveluksen menestyksekkäästi.

Tulokset viittaavat siihen, että pelkästään terveystarkastuksia tehostamalla ei saada varusmiespalveluksen varhaista keskeytymistä vähennettyä kuin ehkä kymmenyksellä. Pääosa keskeyttäneistä oli tuntenut itsensä terveiksi ennakkoterveystarkastuksessa ja kutsunnassa. Toinen kysymys onkin, että tapahtuuko jotakin ennakkoterveystarkastuksen, kutsuntojen ja varusmiespalveluksen välillä. On myös mah-

Vesa Kanniainen

> *Kyseessä on teema, jossa Suomi ei saa valita väärin.*

dollista, että varusmiespalveluksen alkuvaiheen kokemukset johtavat palveluksen varhaiseen keskeytymiseen.

Lehesjoki muistuttaa, että varusmiespalvelukseen ei määrätä vakavasti kroonisesti sairaita, vaan heidät kaikki vapautetaan kutsunnoissa. Varusmiespalvelukseen portista sisään kävelevät ovat yleensä itsensä terveeksi tuntevia varusmiehiä, jotka pärjäävät palveluksessa ensimmäisen viikon hyvin.

– Meidän tulisi kaikin keinoin tukea varusmiespalveluksessa pärjäämistä, sillä varusmiespalveluksen keskeytyminen saattaa ennustaa syrjäytymistä. Ryhmäytymistä ja tulevaan palveluspaikkaan tutustumista etukäteen voitaisiin edelleen kehittää.

Lehesjoki myöntää, että väitöskirja oli työläs prosessi. Haasteita toi aineiston massiivisuus, joista väitöskirjaan pääsi vain jäävuoren huippu.

– Kun viiden vuoden työ päättyi siihen, että sai väitöskirjan painosta ja onnistui väitöstilaisuudessa, niin se tuntui ehdottomasti lopulta palkitsevalta, Lehesjoki päättää.

VESA KANNIAINEN MAANPUOLUSTUKSEN TALOUSTIETEELLISESTÄ NÄKÖKULMASTA

Kansantaloustieteen emeritusprofessori **Vesa Kanniainen** väitteli Santahaminassa 17. elokuuta väitöskirjallaan *Essays in National Defence*. Tilaisuuden vastaväittäjän roolissa oli professori **Hannu Vartiainen** Helsingin yliopistosta ja kustoksena professori **Juha-Matti Lehtonen** Maanpuolustuskorkeakoulusta.

Kuudesta kansallista turvallisuutta ja maanpuolustuskykyä käsittelevästä artikkelista muodostuva väitöskirja lukeutuu sotatalouden tieteenalalle. Kanniainen on pitkän linjan kansantaloustieteilijä, ja hän hyödyntääkin taloustieteen välineitä sotatieteellisessä kontekstissa. Taloustieteellinen käsittelytapa väitöskirjaan tuli siis luonnostaan, mutta kiinnostus tuottaa sotatieteellistä tutkimusta heräsi vuonna 2013, kun Suomessa pantiin liikkeelle kansalaisaloite yleisestä asevelvollisuudesta luopumiseksi ja vapaaehtoiseen asepalvelukseen siirtymiseksi. Väitöskirjassa argumentoidaan esimerkiksi hyöty-kustannusanalyysien avulla yleisen asevelvollisuuden puolesta.

– Arvioni mukaan kyseessä on teema, jossa Suomi ei saa valita väärin, Kanniainen kertoo. Väitöskirjan toisessa artikkelissa keskitytään juuri tähän kysymykseen. Maille voidaan asettaa erilaisia riskiluokituksia riippuen esimerkiksi niiden geopoliittisesta sijainnista. Kaksi täysin asteikon eri päissä olevaa maata ovat Vatikaani ja Israel: toisella ei juurikaan ole sijaintiinsa nähden vihollisia rajan toisella puolella, toisella taas on. Keskeinen artikkelin tulos on, että korkean riskiluokan maan etu on taloudellisestikin valita yleinen asevelvollisuus palkka-armeijan sijasta. Suomelle yleisen asevelvollisuuden katsotaan olevan kaikista edullisinta, kun otetaan huomioon sekä maanpuolustuksen kustannukset että turvallisuudelle asetettu arvo.

Kanniaisen artikkelit vaihtelevat aiheiltaan sekä ajallisesti että maantieteellisesti. Samassa väitöskirjassa tutustutaan niin Saksan armeijan lentokalustoon kuin iranilaisen uraanirikastamon kyberhyökkäykseen. Kanniaisen mukaan hänen väitöskirjansa tuloksilla voidaan esittää jäsenneltyjä arvioita monista teemoista, kuten maanpuolustuskyky- ja tahto, NATO-jäsenyys ja kybersota. Näkökulmat kokoavat laajan käsityksen nimenomaan Suomen puolustuksesta ja sen eri aspekteista, vaikka havainnollistukset liittyvätkin globaaleihin kysymyksiin.

– Ne kuitenkin pohjautuvat suomalaiseen todellisuuteen, ja uskon, että artikkelien tuloksilla on käyttöarvoa suomalaisessa turvallisuuspoliittisessa keskustelussa, Kanniainen arvioi.

Väitöskirja syntyi artikkeli artikkelilta. Haasteellisimmaksi tehtäväksi tutkimuksessa Kanniainen sanoo ensimmäisen artikkelin teesin

selittämisen. Siinä käsitellään tekijöitä, jotka vaikuttivat Suomen menestymiseen talvisodassa.

– Rakensin teorian puolustavasta maasta, jonka armeijaa motivoi ylisukupolvinen altruismi: tämä sukupolvi välittää seuraavan sukupolven selviytymisestä hyökkäyssodan oloissa. Hyödynsin myös peliteoriaa sen selittämisessä, miksi esimerkiksi Suomi viestittää kaikkiin ilmansuuntiin puolustuskyvystään.

Väitöskirjatyö oli viime kädessä kuitenkin palkitsevaa. Kanninen sanoo olevansa onnellinen siitä, että tutkimus ei ole vain pelkkää tieteellistä tai matemaattista harjoitusta, vaan että siinä voi olla mukana Kanniaisen sanoin myös isänmaan asialla.

HANNU LIIMATTA JALKAVÄKITAKTIIKAN KEHITTÄMISESTÄ

Eversti (evp) **Hannu Liimatan** väitöskirja *Ulkomaisista esikuvista kohti omaperäisempiä ratkaisuja – Itsenäisen Suomen jalkaväkitaktiikan kehittämisen neljä ensimmäistä vuosikymmentä* tarkastettiin 22. lokakuuta 2018. Väitöstilaisuuden vastaväittäjänä toimi dosentti, eversti **Petteri Jouko** puolustusministeriöstä ja kustoksena professori, kenraalimajuri **Vesa Tynkkynen** Maanpuolustuskorkeakoulusta.

Sotahistorian tieteenalalle lukeutuva väitöskirja tarkastelee jalkaväen taktiikan kehittämistä Suomessa. Liimatta otti tutkittavakseen kehittämisen pitkältä aikaväliltä Suomen itsenäistymisestä 1950-luvun puoliväliin. Väitöskirja tarjoaa siis pitkittäisleikkauksen jalkaväkeen lähtien Puolustusvoimien synnystä ja päätyen sotienjälkeiseen vuosikymmeneen. Tutkimus on osa professori Vesa Tynkkysen luotsaamaa laajempaa aselajitutkimusten sarjaa, josta on lähivuosina tulossa noin kymmenkunta tutkimusta kattava kokonaisuus.

Jalkaväen taktiikan kehittämisen tutkiminen oli Liimatalle luonnollinen askel. Hän on tehnyt pitkän uran upseerina Puolustusvoimissa ja palvellut useissa jalkaväen kehittämiseen liittyvissä koulutus- ja komentajatehtävissä. Liimatta kertoo, että väitöskirjan aihepiiri oli siis jo entuudestaan osittain tuttu työelämästä, ja hän pystyi hyödyntämään sotilasurallaan hankittua käytännön kokemusta ja tietämystä tutkimuksen apuna. Liimatta halusi myös paikata tietynlaista tutkimusvajetta aihepiiristä.

– Jalkaväki on ollut ja on edelleen maavoimien ja Puolustusvoimien suurin aselaji. Onkin hieman kummallista, että jalkaväen taktiikan kehittämisen historiasta ei ole aiemmin laadittu kattavaa perustutkimusta. Pyrin tutkimuksellani osaltani täyttämään tätä aukkoa suomalaisessa aselajitutkimuksessa, Liimatta kertoo.

Suomalaisen jalkaväen taktiikan kehittämisessä, on aina ollut kysymys pitkälti siitä, miten toimia alivoimaisena puolustajana ylivoimaista vihollista vastaan. Liimatan sanoin kyse on siis ollut älyllisestä oveluudesta kaavamaisesti toimivaa vastustajaa vastaan. Tämä ajattelumalli on ollut myös jalkaväessä lähtökohtana, ja sen tuloksena onkin syntynyt omaperäisiä taktisia ratkaisuja, kuten talvi- ja jatkosodan saarrostus- ja koukkaustaktiikka.

Taktiikan kehittäminen ei koskaan tapahdu itsestään, vaan se vaati aina päämäärätietoista suunnittelua ja johtamista. Liimatta pitää tätä tutkimuksensa yhtenä keskeisimmistä havainnoista. Tutkimus antaakin viitteitä siitä, että historian saatossa systemaattiseen kehittämistyöhön ei ole aina ymmärretty kiinnittää riittävästi huomiota.

> *Maailma muuttuu yhä kiihtyvällä vauhdilla.*

– Toisin kuin muilla aselajeilla, jalkaväellä ei esimerkiksi sotien ajan Päämajassa ollut aselajikomentajaa, joka olisi johtanut aselajin taktiikan kehittämistä. Tämä johti ennen pitkää taktisen ajattelun taantumiseen. Ideoita jalkaväen taktiikan uudistamiseksi syntyi, mutta ilman kyllin arvovaltaista ja tarmokasta aselajin johtajaa, jolla olisi ollut tarvittavat suunnitteluresurssit, ne eivät toteutuneet. Tässäkin asiassa on varmasti opiksi otettavaa myös tämän päivän taktiikan kehittäjille.

Hannu Liimatta

Liimatta kiittää Maanpuolustuskorkeakoulua ja erityisesti Sotataidon laitosta hyvistä puitteista tohtorin tutkinnon suorittamiselle. Opiskelu ja väitöskirjan tekeminen olivat rankkaa, mutta uuden tiedon löytäminen ja tuottaminen tuntuivat palkitsevalta. Liimatta on kiitollinen mahdollisuudesta saada tutkia ja oppia, ja haluaakin jakaa nämä kokemuksensa myös muille.

– Toimiessani aikoinaan virkaurallani esimiestehtävissä pyrin korostamaan alaisilleni jatkuvan oppimisen ja opiskelun merkitystä. Maailma muuttuu yhä kiihtyvällä vauhdilla. Pysyäkseen mukana jatkuvassa muutoksessa jokaisen olisi hyvä tehdä töitä itsensä kehittämiseksi ja uskaltaa silloin tällöin kurkistaa myös oman mukavuusalueensa ulkopuolelle. Tohtorin tutkinnon suorittaminen ei ollut itsetarkoitus vaan eräänlainen kirsikka kakun päälle. Taustalla oli laajempi ajatus elinikäisen oppimisen merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille. Oli palkitsevaa havaita, että myös vanhemmalla iällä pystyy oppimaan uusia asioita ja kehittämään omaa ajatteluaan, Liimatta ilmaisee. ■

Puolustusvoimien satavuotinen historia mukavan kokoisina paloina

Teksti: Juho Majanen Kuvat: Vladimir Slobodjaniouk & Sotamuseo

Tänä syksynä maanpuolustuksen ystävät pääsivät herkuttelemaan historiallisella tietämyksellä, kun Sotataidon laitoksen järjestämä yleisöluentosarja *Vuosisata maanpuolustuksen ytimessä* marssitti kuulijoiden eteen liudan eturivin asiantuntijoita. Neliosaisen luentosarjan jokaisella kerralla kolme alansa eksperttiä sai astua valokeilaan ja pääsi luennoimaan Puolustusvoimien historiasta vuodesta 1918 nykypäivään. Yleisöluentosarja oli osa Puolustusvoimat 100 vuotta -juhlavuoden tapahtumia.

Tänä syksynä maanpuolustuksen ystävät pääsivät herkuttelemaan historiallisella tietämyksellä, kun Sotataidon laitoksen järjestämä yleisöluentosarja ”Vuosisata maanpuolustuksen ytimessä” marssitti kuulijoiden eteen liudan eturivin asiantuntijoita. Neliosaisen luentosarjan jokaisella kerralla kolme alansa eksperttiä sai astua valokeilaan ja päästä luennoimaan Puolustusvoimien historiasta vuodesta 1918 nykypäivään. Yleisöluentosarja oli osa Puolustusvoimat 100 vuotta -juhlavuoden tapahtumia.

Yleisöluentosarja käynnistyi 20. syyskuuta Helsingin yliopiston juhlasalissa arvokkain menoin. Satapäisen yleisön eteen saatiin kolme asiantuntevaa, toinen toistaan vakuuttavampaa puhujaa. Ensimmäisen osan teema ”Raskaat sotavuodet” tarjosi mahdollisuuden syventää tietojaan Suomesta ensimmäisessä ja toisessa maailmansodassa.

Valtiotieteiden tohtori, professori **Martti Häikiön** luento ”Vapaussota, vallankumous, sisällissota 1918” vei yleisön sata vuotta sitten käydyn, mutta vuonna 2018 sitäkin ajankohtaisemman, sodan kulisseihin. Vuonna 2018 on muistettu sekä Puolustusvoimien perustamista että sisällissodan syttymistä. Toisiinsa kytkeytyvät tapahtumat poikivat edelleen kiivasta keskustelua esimerkiksi nimityksen puolesta. Häikiö argumentoi luennon nimessäkin esiintyneiden käsitteiden puolesta: vapaussota Venäjän vallasta vapautumisen puolesta, vallankumous sodan henkeä määrittelevänä keskeisenä tekijänä.

Nimikysymys ei kuitenkaan ollut ainoa Häikiön käsittelemistä aiheista. Luennossaan Häikiö tarkasteli sisällissotaa kolmen kysymyksen kautta sotaan joutumisesta, ratkaisutekijöistä ja siitä palautumisesta. Viisaasti tapahtumia eriteltiin Häikiönkin sanoin jossittelun kautta, ja Häikiö arvioi erilaisten vaihtoehtoisten skenaarioiden mahdollisuuksia. Huolimatta sisällissodan kiistanalaisista näkökulmista ja mitä jos -kysymyksistä Häikiö päätti esityksensä yhdistävään tekijään: Suomi palasi jaloilleen häkellyttävän nopeasti maailman muihin sisällissotiin verrattuna.

Sisällissodasta hypättiin pari vuosikymmen-

> *Suomi palasi jaloilleen häkellyttävän nopeasti maailman muihin sisällissotiin verrattuna.*

tä eteenpäin seuraavaan alustukseen. Sodissa 1939–1945 menehtyneistä luennoi filosofian tohtori, dosentti **Ville Kivimäki,** joka paljasti yleisölle toisen maailmansodan vaatimat menetykset lukujen muodossa. Vaikka keskeisimmät tilastot kuolleista suomalaisista ovat saattaneet olla hyvin tiedossa, kuolleiden demografiaan syvennytään harvemmin. Kivimäen keskeisin tavoite oli saada yleisö ymmärtämään, miten poikkeuksellinen tilanne Suomessa oli, kun näkökulma ei ole pelkästään kuolleiden määrässä.

Suomessa suurin osa kuolleista oli sotilaita. Kun tarkastellaan tilannetta prosentuaalisesti, alle kymmenen prosenttia kuolleista oli siviileitä. Kivimäki nosti vertailupariksi Puolan, jossa tilanne oli lähes käänteinen Suomeen verrattuna. Suomessa selvittiin Euroopan tasolla suhteellisesti hyvin pienellä menetyksellä sivullisia. Toisen vertailuparin muodostaa Saksa tappioiden ajallisesta näkökulmasta. Kun Saksassa tappioiden määrä nousi nousemistaan sodan loppua kohden, Suomessa oli koettu kaksi kolmasosaa menetyksistä ennen vuotta 1942.

Illan viimeisessä luennossa päästiin tutustumaan johonkin konkreettiseen. Everstiluutnantti, sotatieteiden tohtori, sotilasprofessori **Janne Mäkitalo** laajensi yleisön tietämystä alustuksellaan ”Salpa-asema – Suomen viimeinen puolustuslinja”. Suomenlahdelta Petsamoon ulottuva sarja linnoitteita, betonikorsuja ja taisteluhautoja rakennettiin puolustuslinjaksi itärajan tuntumaan. Mäkitalo selvitti paikallisten esimerkkien avulla Salpalinjan strategioita ja varustuksia samalla selittäen sen suurempaa merkitystä Suomen puolustukselle.

> *Meidän oli siis tukeuduttava taitoon ja taktiikkaan tykkien sijasta.*

– Moni ajattelee Salpa-asemasta näiden linnoitteiden takia, että ne olivat teräsbetonisia bunkkereita, jossa jäykästi puolustauduttiin puolustus- ja kulutustaistelua käyden ja että kaikki joukot olivat niissä asemissa ja taisteluhaudoissa. Se ei lainkaan ollut tällä tavalla, vaan sitä aiottiin sekä taktisesti että operatiivisesti käyttää eri tavalla puolustustaistelun tukena liikkuvan puolustuksen runkoryhmityksenä, Mäkitalo kuvailee.

Yleisö vaikutti hyvin tyytyväiseltä ensimmäiseen luentokertaan. Alustusten jälkeisen paneelikeskustelun päätyttyä yleisö innostui aulassa vielä keskusteluihin.

”Varmaan tulen toisenkin kerran”, eräs kuulijoista sanoi. ”Aivan mahtavaa asiantuntemusta, sekä yleisöllä että alustajilla”, toinen innostui kehumaan.

Suomalaisen sotataidon salaisuuksia

Lokakuussa luentosarjan toisessa tilaisuudessa pureuduttiin teemaan ”Sotataitoa ja puolustussuunnitelmia”. Illan luennot ottivat useita näkökulmia aiheeseen luoden samalla kokonaiskuvan suomalaisesta sotilaallisesta suunnittelusta pitkällä aikavälillä.

Ensimmäisessä luennossa palattiin historiassa sotienväliseen aikaan. Suomalainen sotataito ja taktiikka olivat kehitysvaiheessa, ja Suomi näyttäytyi maanpuolustuksessa altavastaajana. Kenraalimajuri (evp), filosofian tohtori, professori **Vesa Tynkkynen** tarjosi katsauksen tästä kehityksestä luennossaan ”Mitä oli suomalainen taktiikka ennen talvisotaa?”. Itsenäistymisen jälkeen Suomessa uhkataso oli edelleen korkealla, ja vihollisen suunnasta oli selkeä käsitys. Neuvosto-Venäjän ja myöhemmin Neuvostoliiton sotilaallinen kapasiteetti oli huomattavasti suurempi kuin nuorella Suomella: meidän oli siis tukeuduttava taitoon ja taktiikkaan tykkien sijasta.

Suomalaisen sotataktiikan kehittymistä kuvailee nimenomaan pyrkimys tehdä siitä istuva

> *Kokeilutoiminta oli reagointia sodan kokemuksiin.*

Suomen ympäristöön. Omia haasteita tarjosivat niin vuodenajat kuin luonto. Haasteet toimivat toisaalta myös valttikortteina: vieraan maan hyökätessä suomalaiset olisivat olleet tietysti etulyöntiasemassa, kun suunnitelmat tehtiin omintakeisen Suomen olosuhteita vastaaviksi. Tynkkynen kertoi, kuinka monelle tutut Puolustusvoimien käyttämät välineet syntyivät tarpeesta vastata talven ja metsäisen maaston asettamiin vaikeuksiin. Näihin välineisiin kuuluvat muun muassa retkikeitin, puolijoukkueteltta ja sotilassukset.

Filosofian tohtori, dosentti **Pasi Tuunainen** esitelmöi puolestaan Suomen omalaatuisesta menetelmästä luennossaan ”Talvisodan mottitaktiikka – suomalaisen sotataidon tavaramerkki”. Mottitaktiikka on juuri talvisodan aikana kehittynyt tapa saartaa vihollinen pienemmiksi joukoiksi, moteiksi, jolloin tämän tuhoaminen on helpompaa. Mottitaktiikka oli tärkeä osa Suomen puolustusta, koska Suomi ei pystynyt vastaamaan voimalla suuria Neuvostoliiton joukkoja vastaan.

Tuunainen syventyi muun muassa termin motti historiaan. Kansankielessä se tarkoittaa jotakuinkin paisetta tai paukamaa, murteellisissa yhteyksissä jopa moottoria. Täyttä varmuutta sotilaallisen termin etymologiasta ei ole. Taustan uskotaan olevan kuitenkin metsäalaan liittyvässä sanastossa, sillä motti tarkoittaa kuution kokoista halkopuupinoa. Eräästä mottisaarroksesta käytettiin tätä nimitystä sen läheisen motti-halkopinon takia. Myöhemmin termi levisi myös muihin samanlaisiin saarroksiin.

Kolmas luento valotti Suomen roolia vapaussodan jälkeen kylmän sodan päättymiseen asti suurvaltojen poliittisten pelien välikappaleena. On yleisesti hyväksytty tosiasia, että suurimmaksi uhkaksi koettiin jälleen Neuvostoliitto. Toisaalta pelättiin myös sitä, että länsimaat hyökkäisivät Neuvostoliittoon Suomen valtion rajojen sisältä. Eversti, filosofian tohtori, dosentti **Petteri Jouko** esitteli suunnitelmia, kuinka tämä suunniteltiin estettävän. Luennon nimi ”Uhkalähtöinen puolustussuunnittelu” tiivistää aikalaisen ilmapiirin.

Kokeilujen kautta voittoon

Teemaan ”Kenttäkokeita ja tutkimusta” päästiin syventymään marraskuussa. Päivien pimentyminen ei häirinnyt luentoja, sillä yliopiston juhlasaliin saatiin jälleen kerran mukava yleisö. Tilaisuuden avainsana oli kokeiluharjoitukset.

Illan ensimmäisen puheenvuoron sai filosofian tohtori, sotahistorian apulaisprofessori **Mikko Karjalainen**, joka pureutui esitelmässään ”Koeammunnoista hyökkäysvaunuestekokeiluihin – talvi- ja jatkosotien kokeilutoiminta” mitä moninaisimpiin varusteisiin ja välineisiin. Vuosina 1930–1944 kokeiltiin niin liekinheittimiä, miinoja kuin uusia kiväärejäkin. Erityisen tärkeäksi nousivat koeammunnat, joita järjestettiin pelkästään vuonna 1944 3260 kertaa Koeampuma-asemalla.

Kokeilutoiminnalla haluttiin lähinnä varmistaa uuden materiaalin toimivuus tai soveltuvuus käytössä. Karjalainen painotti hyödyn ja tehokkuuden maksimoimista sotilaille.

Everstiluutnantti Rauno Leppiviitta isännöi luentoja.

– Kokeilutoiminta oli nimenomaan reagointia sodan kokemuksiin. Yhtäältä vihollisen toiminnasta saatiin havaintoja, toisaalta kokeiluja oltiin tehty jo niukkojen resurssien puitteissa rauhanajan puolustuslaitoksissa. Se on selvää, että kokeilutoiminnalla oli sotien aikana aina joku konkreettinen päämäärä.

Karjalainen kertoi myös vuonna 1944 Päämajaan perustetusta keksintötoimistosta, joka vastaanotti puolen vuoden aikana reippaat 500 erilaista keksintöehdotusta. Ne tulivat pääosin rintamasotilailta. Tarkoituksena oli saada ehdotuksia suoraan siltä tasolta, johon keksinnöt eniten vaikuttaisivat. Erilaisia innovaatioita oli sekä hyviä että hieman hiomista vaativia. Karjalainen kertoi muun muassa periskooppikonekivääristä, konepistoolilippaiden kantovyöstä sekä, naurunhymähdysten saattelemana, bumerangikranaatista.

Toisena päästiin kuulemaan eversti (evp), sotatieteiden tohtori Hannu Liimattaa, jonka Taistelukoulun kokeiluharjoituksia esittelevä luento herätti paljon mielenkiintoa. Taistelukoulu oli ennen Maanpuolustuskorkeakoulun perustamista lähinnä kapteeni- ja esiupseerikursseja tarjonnut oppilaitos. Taistelukoulun perustamisen jälkeen vuonna 1927 koulu on toiminut useassa paikassa, mutta vuonna 1949 se löysi kotinsa Tuusulasta.

Liimatta nosti esille mittavan pataljoonan vahvuisen kertausharjoituksen, jonka Taistelukoulu järjesti vuonna 1983 Lapissa. Liimatta tarkasteli Taistelukoulun laajempaa kokeilutoimintaa juuri tämän yksittäisen harjoituksen kautta, sillä se oli yksi haastavimmista. Lisäksi sillä oli suurta merkitystä Puolustusvoimien taktiikan kehittämisessä, koska harjoituksesta saaduille tiedoille oli paljon käyttöä myöhemminkin. Harjoitus

Yleisö pääsi osallistumaan paneelikeskusteluihin.

ei toiminut siis ainoastaan pelkkänä koulutuksena reserviläisille, vaan kuten Liimatta kertoi luennossaan, ”Taistelukouluun on aina kuulunut kokeilutoiminta”.

Kolmannella luentokerralla viimeisenä puhujanpenkille nousi kenraaliluutnantti (evp), filosofian maisteri **Heikki Nikunen**. Nikunen avarsi yleisön tietämystä luennollaan ”Ilmavoimien kokeilu- ja kehittämisharjoituksia 1930-luvulta 2010-luvulle”. Nikunen tarkasteli aihetta kolmen eri aikakauden harjoitusten kautta.

Puolustusvoimien ensimmäisinä vuosikymmeninä, ja etenkin 1930-luvulla, yhdeksi tärkeimmistä Ilmavoimien kokeiluista muodostuivat hävittäjätaktiikan kokeiluharjoitukset. Kun muualla maailmalla uskottiin pommikoneiden voimaan, Suomessa kokeiltiin rohkeasti hävittäjillä. 1980-luvulla keskityttiin puolestaan kehittämään lentokoneiden tietovuojärjestelmään, jonka avulla Nikusen mukaan voitiin toteuttaa taistelunjohtojärjestelmän keskeisin operatiivinen tehtävä, eli hyvän tilannetietoisuuden välittäminen torjuntakoneiden ohjaajille myös häirityissä olosuhteissa.

Nikunen kertoo myös vuosien 2015–2016 Ilmataistelukeskuksen JDAM (Joint Direct Attack Munition) Pommi-harjoituksista sekä JASSM (Joint Air to Surface Standoff Missile)-integroinnista. Niissä testattiin ilmasta maahan -iskukykyvyn teho ja toimivuus F/A-18 Hornetilla. Nämä kaikki harjoitukset ovat Nikusen mukaan nostaneet selvästi ilmapuolustuksen tehoa.

Puolustusvoimat suuntaa ulkomaille

Joulukuussa luentosarja sai arvoisensa päätöksen teemalla ”Kansainvälisillä kentillä”. Luennot käsittelivät kattavasti Puolustusvoimien kansainvälistä toimintaa lähinnä rauhanturvaamisen ja kriisinhallintatoiminnan näkökulmasta. Luentoillan teema näytti kiinnostaneen monia, sillä sali täyttyi jälleen monista innokkaista kuulijoista.

> *Kentällä suomalaiset tunnetaan ammattitaitoisina.*

Eversti (evp) **Kalle Liesinen** saapui esitelmöimään rauhanturvaamisen historiasta Suomessa aina Kansainliittoon liittymisestä lähtien. Ensimmäiset suomalaiset tekivät yksittäisiä operaatioita jo ennen toista maailmansotaa ja osallistuivat Kansainliiton valtioiden välistä yhteistyötä edistävään työhön. Varsinainen rauhanturvaustyö pääsi kunnolla käyntiin Suomen liityttyä YK:hon; ensimmäiselle YK:n alaiselle operaatiolle lähdettiin jo vuonna 1956 Suezille.

Liesinen toi myös esille ajatuksen rauhanturvaamisen luonteen muuttumisesta. Kriisejä ja konflikteja tarkastellaan nykyään laajemmin kuin vain aseellisina yhteydenottoina. Kuten myös kriiseihin, kriisinhallintaan vaikuttaa paljon muitakin toimijoita ja tekijöitä kuin sotilaallinen ulottuvuus. Rauhanturvaamisen sijasta ollaankin päädytty puhumaan kriisinhallinnasta, mikä kuvannee paremmin nykyistä toimintaa. Se ei ole ainoastaan sotilaiden läsnäoloa kriisialueella, vaan monen organisaation ja toimijan yhteispeliä pitkällä aikavälillä.

Toisen puheenvuoron sai kenraalimajuri (evp) **Juha Kilpiä**. Hänen luentosa ”NATOn kumppanina eurooppalaisen kriisinhallinnan kärjessä 1995–2018” keskittyi samaan aihepiiriin kuin Liesinen mutta näkökulmalla viime vuosikymmeniin. Kilpiä myötäili Liesisen teesiä: kriisinhallintatoiminta on ollut jatkuvassa muutoksessa.

Suomalainen rauhanturvaustyö on ammattimaista. Pienenä ja sotilasliittoon kuulumattomana valtiona Suomella on omat haasteensa, mutta Kilpisen mukaan työ on silti kiitettävää ja ennen kaikkea tarpeellista.

– Olemme kokoomme nähden aktiivinen, mutta erityisesti arvostettu ja edistynyt NATOn rauhankumppani, jonka suorituskyvyt on arvioitu korkeatasoisiksi. Olemme vakaa ja luotettava toimija. Kentällä suomalaiset tunnetaan ammattitaitoisina, rauhallisen harkitsevina ja paikalliset huomioon ottavina toimijoina.

Kunnian päättää syksyn mittainen luentosarja sai komentaja **Mika Raunu**, joka alusti aiheesta ”Suomen Merivoimat kansainvälisillä vesillä”. Raunu selvitti Merivoimien historiaa viimeisen sadan vuoden ajalta, mihin on mahtunut monenlaisia operaatioita ja yhteistyötehtäviä useiden valtioiden kanssa. Lähinaapurit Viro ja Ruotsi ovat olleet tietysti erityisen läheisessä kontaktissa Merivoimien kanssa. Merivoimien kansainvälinen operatiivinen toiminta oli hyvin tiivistä Viron kanssa 1930-luvulla, kun taas nykyään yhteistyötä tehdään hyvin paljon Ruotsin kanssa. Raunulle kansainvälisyys löytyy Merivoimien luonteesta.

– Merivoimat on puolustushaara, jolle Suomen rajan ylittäminen on aina ollut jokapäiväistä. Kansainvälinen toiminta on itsestäänselvyys ja jokapäiväinen osa merivoimien toimintaa, olipa sitten kyseessä Merivoimien taistelualus, rannikkojoukko, koulutus tai vaikkapa materiaalihankinnat, Raunu kertoi.

Viimeisen luentokerran päätyttyä salista poistui tyytyväisen näköisiä kasvoja. Yleisöluentosarjalla haluttiin tarjota mahdollisuus syventyä erilaisiin sotahistorian teemoihin samalla antaen poikkileikkaus Puolustusvoimien toiminnasta ja historiasta. Kuulijoiden kommenteista päätellen tehtävässä onnistuttiin. ■

Puolustusvoimien kielikeskus kymmenen vuotta

Teksti: Satu Patronen Kuvat: Vladimir Slobodjaniouk & Puolustusvoimat

Vuosi 2018 on ollut todellinen juhlavuosi: Puolustusvoimat 100 vuotta, Maanpuolustuskorkeakoulu 25 vuotta – ja Maanpuolustuskorkeakoulun organisaation kuuluva Kielikeskus täytti kymmenen vuotta. Vuoden 2008 alussa perustettiin Puolustusvoimien kielikeskus, koko Puolustusvoimia palveleva kieliammattilaisten keskittymä, joka toteuttaa ja kehittää Puolustusvoimien kielikoulutusta ja kielipalveluja.

Puolustusvoimien kielikeskuksen tarina alkaa loppuvuodesta 2007, jolloin nk. perustamisasiakirjassa todettiin: ”Maanpuolustuskorkeakoulun alaisuudessa toimii 1.1.2008 muodostettu Puolustusvoimien kielitoimiala, jonka toiminnallisena nimenä on Puolustusvoimien kielikeskus”.

Maanpuolustuskorkeakoulun hallintoon siis liitettiin kielitoimiala. Pääesikunnan organisaatiossa vuosikymmeniä toiminut kieli- ja käännöstoimi sekä Maanpuolustuskorkeakoulun kieltenopettajaryhmä yhdistettiin – tavoitteena toiminnallisesti yhtenäinen koko Puolustusvoimia palveleva kielitoimiala. Siihen saakka, vuoden 2007 loppuun, kielten lehtorit olivat vastanneet kielten – toisen kotimaisen kielen, ruotsin, sekä vieraiden kielten – opetuksesta Santahaminan kampuksella koulutustaidon laitoksella. Kielenkääntäjät taas toimivat omalla tahollaan Kaartin korttelissa ja vastasivat käännös- ja tulkkauspalveluista. Uudelleen organisoinnin myötä kieliammattilaisten tehtävänimikkeet yhtenäistettiin; ei enää lehtoreita ja kielenkääntäjiä, vaan kieliasiantuntijoita, joiden työkentässä ovat sekä käännöstehtävät että kielikoulutus.

Uudet haasteet

Uusi organisaatio vaati mukautumista uuteen toimintakulttuuriin, ja uusi tehtävänimike toi kieliammattilaisille osin uusia haasteita. Kielenkääntäjät Pääesikunnan organisaatiossa olivat osallistuneet kielikoulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen aiemminkin, kun täydennyskoulutuksen raameissa järjestettiin vuosittain kielitaitoa ylläpitäviä kielikursseja Pääesikunnassa. Sellaisia olivat kielten jatko-opetustilaisuudet ja viikkotunnit, joille tultiin läheltä ja kauempanakin sijaitsevista joukko-osastoista. Kielten lehtorien päätehtävänä oli kadettien kieltenopetus – ja he tekivät käännöstehtäviä satunnaisesti.

Vuoden 2008 alussa perustettuun Kielikeskukseen kuuluvan henkilöstön tehtäväkenttä laajeni, ja kieliammattilaisten työnkuvasta tuli monipuolisempi. Puolustusvoimien Kielikeskuksen henkilöstön kokonaisvahvuus oli aloittamishetkellä 13.

> *Kielten lehtorien päätehtävänä oli kadettien kieltenopetus.*

Muutto Santahaminaan

Toimittuaan vuosikausia kahdessa eri toimipisteessä – kielipalvelusektori Helsingin keskustassa Pääesikunnassa ja kielikoulutussektori kampuksella Maanpuolustuskorkeakoulun päärakennuksessa – tuli vuoden 2016 lopussa aika sijoittaa Kielikeskus kokonaisuudessaan Santahaminaan. Synergian ja yhteishengen lisäämisen nimissä muuttoasiasta oli keskusteltu vuosien varrella, mutta lopullisen sysäyksen muutolle toi Puolustusvoimauudistus. Senaatti-kiinteistöiltä vuokrattujen rakennusten lukumäärää tuli supistaa, eikä Kielikeskuksen henkilöstölle ollut enää toimitiloja Kaartin korttelissa. Muuttokuorma siirtyi saarelle 16. marraskuuta 2016. Rationalistisella järjestelyllä kaikille löytyi työhuone – tai työhuoneen puolikas – päärakennuksen toisesta kerroksesta.

> *Kääntäminen vaati rautaista ammattitaitoa.*

Opiskelijakin on asiakas

Käännöspalveluiden kentässä Kielikeskuksen asiakaskunta kattaa koko Puolustusvoimat. Kielikeskuksen tehtävien ytimessä ovat: Puolustusvoimien, puolustusministeriön ja jopa Suomen valtionjohdon tarvitsemat sotilasalan käännös-, tulkkaus- ja kielentarkastuspalvelut. On todettava, että menneinä aikoina kielitoimiala miellettiin etenkin Puolustusvoimien johdon käännöstarpeita palvelevaksi yksiköksi. Siellä käännettiin eri kielille kansainvälisiin vierailuihin liittyvää esitys- ja neuvotteluaineistoa sekä vierailuja edeltävä kirjeenvaihto. Tulkit, joita ilman moni vierailu ei olisi oikein onnistunutkaan, tilattiin ”kieliyksiköstä”. Näin on myös nykyään.

Vuosien varrella Kielikeskuksen henkilöstö on halunnut muistuttaa, että kieliammattilaisten puoleen voi kääntyä kaikilta tasoilta Puolustusvoimien organisaatioissa. Kielikeskus palvelee kaikissa vieraisiin kieliin ja niiden toimintaympäristöön, kielten käyttöön, kielikoulutukseen, kääntämiseen, tulkkaukseen ja vieraskieliseen terminologiaan liittyvissä kysymyksissä. Kieliasiantuntija ei ole yksinomaan kääntäjä tai kielenopettaja, vaan hänellä on oltava myös oman ”vastuukielensä” maan ja kulttuurin tuntemusta. Kääntäminen vaatii rautaista ammattitaitoa, erityisosaamista ja asiayhteyden tuntemista. Kääntäminen ei ole poimintoja sanalistoilta, vaan se on kovaa aivotyötä.

Kielikeskuksen perustamisen myötä vuonna 2008 Kielikeskuksen asiakaskunta ikään kuin laajeni, kun Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijoista tuli sen asiakkaita. Tutkintoopiskelijoiden kieli- ja viestintäopetuksen tuottaa Kielikeskus. Kielikoulutuksen tehtävänä on valmentaa opiskelijoita tulevissa ammattivieskinnän taidoissa, joita tulevat upseerit tarvitsevat. Nykyopinnoissa on myös yhä enenevässä määrin englanninkielistä kurssikirjallisuutta. Kieli- ja viestintäopinnot tukevat opinnoissa hyödyllistä kriittisen lukemisen taitoa. Opiskelijakunta on valveutunut; nuoret asiakkaat osaavat myös vaatia ja antaa kritiikkiä. Loppupeleissä vastuu opiskelusta ja oppimisesta on opiskelijalla.

Kielitaitoa tarvitaan

”Kaikkihan osaavat englantia” – tämä on se lause, joka särähtää kieliammattilaisen korvaan. On kovin eri asia osata kieltä siten, että selviytyy tilanteista jotenkuten kuin kielitaito, jolla voi ja kxehtaa edustaa Suomea ja Puolustusvoimia. ”Aina voi parantaa” on yksi opiskelijapalautteissa toistuva kommentti. Naulan kantaan. Omaa kielitaitoaan voi aina kehittää, etenkin kun on kyse ammattikielestä, erikoissanastosta, unohtamatta kielen toimintaympäristön kulttuurintuntemusta.

Toisen kotimaisen kielen, ruotsin, kohdalla on myös huoli. Opiskelijat Maanpuolustuskorkeakoulussa suorittavat virkamiesruotsin sotatieteiden kandidaattiopintojen yhteydessä. Upseerin virkaan se vaaditaan. Ongelmana on, että yhä suuremmalla joukolla on korkeakouluopintoihin tultaessa heikko ruotsin kielen lähtötaso. Viestintä- ja kieliopintojen opintomäärät ovat varsin pieniä ja niiden lähiopetustunteja on rajallisesti. Kielikouluttajan näkökulmasta tämä ”yhtälö” (lähtötaidot + opittava asia = tutkintosuoritus) on hyvin haasteellinen. Miten hilata opiskelijoiden ruotsin taidot vaaditulle tasolle?

Viime vuosina suomalaisessa yhteiskunnassa on polemisoitu, että kielitaito alkaisi vasta englannin ”tuolta puolen” – venäjästä, saksasta, ranskasta ja espanjasta, tai nykyään yhä useammin jopa arabiasta ja kiinasta. Puolustusvoimissa on tiedostettu, että myös harvinaisempien kielten taitajia todella tarvitaan. Syksyllä vahvistetussa ”kielinormissa” on mm. eritelty kielten roolit: Venäjä on Puolustusvoimien yhteistoimintakieli Venäjän federaation kanssa sekä sotilasammatillisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen kieli. Ranska on toissijainen kansainvälisen sotilaallisen yhteistoiminnan kieli (organisaatiot, esikunnat, ranskankieliset operaatiot) ja sotilasammatillisen tiedonhankinnan ja tutkimuksen kieli. Ponnisteluja, joiden tavoitteena on tuottaa Puolustusvoimiin riittävästi näiden kielten osaajia, on jatkettava kaikilla rintamilla. ■

Kielikeskuksen entinen johtaja Risto Kuokkanen (keskellä) leipälajissaan vuonna 2000.

ASIOI

Käännöstarpeissa otetaan ensisijaisesti yhteys PV Kielikeskukseen/MPKK. Käännöspalvelupyynnöt lähetetään osoitteeseen: PV_JL_MPKK_KIELIK_kielipalvelusektori tai kielipalvelusektori.mpkk@mil.fi

Kielikoulutukseen liittyvissä kysymyksissä: PV_JL_MPKK_KIELIK_kielikoulutussektori

Huom! Kielikoulutukset henkilöstölle löytyvät täältä: Puolustusvoimien toimialakohtainen täydennyskoulutuskalenteri 2019

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
MITÄ MEILTÄ KYSYTÄÄN?

Teksti: Antti Kalliola Kuvat: Vladimir Sjobodjaniouk & Juho Majanen

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto vastaa viikoittain kymmeniin kysymyksiin niin sotahistoriaan kuin Puolustusvoimien nykypäiväänkin liittyen. Laajemman tietopalvelun määrä on merkittävässä kasvussa, niin sisäisille kuin ulkoisillekin asiakkaille. Oma lukunsa ovat suoraan kirjastomme toimintaan liittyvät säännölliset mutta erittäin hyvät kysymykset, joihin vastataan nyt artikkelin muodossa.

PÄÄSEVÄTKÖ SIVIILIASIAKKAAT MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULUN KIRJASTOON?

Ehkä yleisin vastaamamme kysymys: kyllä pääsevät! On toki ymmärrettävää, että sijaintimme sotilasalueella herättää hämmennystä.

Asiakkaiden on kuitenkin syytä huomioida, että täysin vapaasti ei meillekään marssita. Suomen kansalainen pääsee asioimaan kirjastoomme ottamalla mukaansa kuvallisen ja voimassaolevan henkilöllisyystodistuksen, esimerkiksi passin tai poliisin myöntämän henkilökortin. Ajokortti ei valitettavasti kelpaa, kuten ei moneen muuhunkaan tunnistautumiseen tätä nykyä.

Edellä mainituin ehdoin siviiliasiakas saa portilta väliaikaisen kulkuluvan Santahamina-taloon. Kulkulupa on pidettävä esillä koko vierailun ajan, ja se on palautettava henkilökohtaisesti takaisin portille poistumisen yhteydessä. Kirjastovierailun yhteydessä on mahdollista asioida myös Café Korvikkeessa.

Ennakkoilmoittautumisia ei siis tarvita – poikkeuksena tapaukset, joissa asiakkaalta löytyy ainoastaan ajokortti. Tällöin saapumisestaan tulee ilmoittaa kirjastolle viimeistään kahta vuorokautta ennen vierailua. Tällöin henkilötiedot saadaan portille jo ennakkoon ja ajokorttikin kelpaa tunnistautumisvälineenä.

Ulkomaan kansalaisten tulee ilmoittaa saapumisestaan kirjastolle viimeistään viikkoa ennen suunniteltua asiointipäivää.

KELPAAKO JONKIN TOISEN KIRJASTON KORTTI?

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastolla on täysin oma kirjastokorttinsa ja lainausjärjestelmänsä, joten esimerkiksi Helsingin kaupunginkirjaston tai Helsingin yliopiston kirjastokortit eivät kelpaa. Uusi kirjastokortti tehdään asiakaspalvelussamme muutamassa minuutissa. Korttia varten asiakas tarvitsee vain kuvallisen henkilöllisyystodistuksen. Samalla uusi asiakas sitoutuu noudattamaan kirjaston käyttösääntöjä sekä antaa luvan henkilötietojensa tallentamiseen ja käsittelyyn.

MITEN JA MISTÄ ETSIN KIRJASTON AINEISTOA?

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto on ottanut kuluvan syksyn aikana käyttöön LibGuides-palvelun, joka on sotatieteellisen tiedonhankinnan sekä lähteistön verkko-opas. LibGuides on käytettävissä vapaasti verkossa, ja se sisältää linkkejä, vinkkejä sekä opastusta kaikille sotatieteistä kiinnostuneille. Palvelun kautta pääsee käsiksi niin avoimiin kuin rajoitettuihin tietokantoihin.

Palvelu löytyy osoitteesta *mpkk.libguides.com.* Kirjastomme aineisto (kirjat, lehdet ja e-aineistot) on puolestaan luetteloitu Finna-palveluumme osoitteessa mpkk.finna.fi.

Siviiliasiakkaiden on syytä huomioida, että ulkomaisia, rajoitettuja tietokantoja on mahdollista käyttää ainoastaan Maapuolustuskorkeakoulun kirjaston asiakaskoneilta tai paikallisverkossa.

OTATTEKO VASTAAN KIRJALAHJOITUKSIA?

Tarjottujen kirjalahjoitusten määrä on ollut viime vuosina kasvussa. Asiaa selittävät yksityishenkilöiden entistä laajemmat kirjakokoelmat, joista pyritään karsimaan vielä elinaikana tai viimeistään kuolinpesän muodossa.

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto ottaa vastaa lahjoituksia erittäin rajoitetusti. Lahjoituksissa on kolme ehtoa:

– Aineiston aihepiirin sopivuus kirjastomme kokoelmapolitiikkaan

– Aineiston kunto. Otamme vastaan vain hyväkuntoista materiaalia

– Aineiston olemassaolo jo ennestään. Esimerkiksi lähes kaikki kotimainen sotahistoriallinen kirjallisuus löytyy kokoelmistamme jo valmiiksi, jolloin tarvetta tupla- tai triplakappaleelle ei yksinkertaisesti ole.

Kirjasto pyytää lahjoittajia lähettämään etukäteen listan tarjoamastaan aineistosta. Tämä helpottaa oleellisesti vastaanottopäätöksen tekemisessä.

Ylimääräistä kirjallisuutta voi tarjota vaikkapa antikvariaatteihin, kirpputoreille ja pelastusarmeijalle, mutta monesti heilläkin on omat ehtonsa. Kirjallisuutta on julkaistu ja julkaistaan ylipäätään niin suuria määriä, ettei jokaiselle niteelle löydy tyylikästä loppusijoitusta. Myös kirjastot tekevät säännöllisiä aineistopoistoja normaalina osana kokoelmatyötään.

ONKO KIRJASTOSSA KIRJAMYYNTIÄ?

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastossa ei ole korkeakoulun uutuuskirjojen eikä poistokirjojen myyntiä. Maanpuolustuskorkeakoulun ja Puolustusvoimien muita julkaisuja voi ostaa virallisesta verkkokaupasta *pv.juvenesprint.fi.* Santahamina-taloon on erikseen suunnitteilla vapaakappalehylly, jossa jaettaisiin Maanpuolustuskorkeakoulun julkaisujen ylijäämäkappaleita, esimerkiksi väitöskirjoja. Tämä on vastaus myös Maanpuolustuskorkeakoulun vetäytymiselle Helsingin Kirjamessuilta yli 10 vuoden edustamisen jälkeen.

ONKO KIRJASTOSSA TYÖSKENTELYTILOJA?

Kirjastolta löytyy useita työskentelypisteitä myös siviiliasiakkaille ja vuoden 2019 alusta vielä entistäkin enemmän uudelleenjärjestelyjen myötä. Maanpuolustuskorkeakoulun opiskelijat voivat työskennellä kirjaston toisen kerroksen omatoimitiloissa kellon ympäri.

KUINKA MONTA KIRJAA KIRJASTOSTA LÖYTYY?

Tarkkaa lukumäärää on haastavaa sanoa, sillä pieni osa vanhimmasta materiaalista ei löydy vielä kirjastojärjestelmästä. Niteiden määrä on kuitenkin satoja tuhansia kappaleita. Kirjastokokoelmissa on varastotilat mukaan lukien yli kolme hyllykilometriä aineistoa.

MIKÄ ON KIRJASTON VANHIN KIRJA?

Kirjaston tämänhetkinen vanhin teos on vuodelta 1607. Kyseessä on **Vegetiuksen** latinankielinen teos, joka sijaitsee kirjaston harvinaiskirjojen kokoelmassa eikä ole lainattavissa.

ONKO KIRJASTOSSA ROMAANEJA? ENTÄ LASTENKIRJOJA?

Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto on tieteellinen kirjasto, joka hankkii kokoelmapolitiikkansa mukaisesti aineistoa opiskelun, opetuksen ja tutkimuksen tueksi Maanpuolustuskorkeakoulun tutkimusalojen mukaisesti. Näin ollen hankintoihimme ei kuulu kaunokirjallisuus muulloin kuin poikkeustapauksissa.

Puolustusvoimien piirissä on tehty yksi lapsille suunnattu teos, joka löytyy luonnollisesti kokoelmistamme. Kyseessä on Maasotakoulun vuonna 2012 julkaisema *Vanhempieni työpaikka on Maasotakoulu.*

MITÄ KYSYTÄÄN ENITEN?

Opiskelijat etsivät yleisimmin laidasta laitaan aineistoa omaan opinnäytteeseensä.

Siviiliasiakkaiden yleisimmät tiedustelut ovat liittyneet viime aikoina erityisesti sukututkimukseen. Kyseessä saattaa olla sodankäyneen sukulaisen kantakortista löytyvän lyhenteen tulkinta kuin vaikkapa valokuvassa esiintyvän asepuvun ajoitus. Kysymykset vaihtelevat kuitenkin suuresti.

MIKÄ ON KIRJASTON KYSYTYIN TEOS JUURI NYT?

Laajasti ottaen yleinen tutkimusmenetelmäkirjallisuus on jatkuvassa liikkeessä kaikille tutkintotasoille.

Juuri nyt kysytyin yksittäinen teos on edesmenneen **Timo Lieneen** *Irtoviiksimies – erään sotilastiedustelijan elämästä* (ilmestynyt 2018).

MIKÄ ON PARASTA KIRJASTOSSA?

Mahtavat asiakkaat!

Tolvajärven perinne velvoittaa

Teksti: Juhani Talvela Kuvat: Sotamuseo & Talvelan kotiarkisto

Itsenäisyyspäivänä 6. joulukuuta 1939 Suomen kohtalo vaikutti sinetöidyltä. Puna-armeijan nopea eteneminen talvisodan alussa ja suomalaisten vähäinen ja enimmäkseen tehoton vastarinta enteili maallemme huonoa. Ulkomaalaiset lehtimiehet saapuivat Helsinkiin raportoimaan Suomen lopusta ”Finis Finlandiae” -hengessä, ja yleinen usko ja luottamus maamme selviytymiseen oli heikko.

Eversti Aaro Pajari Tolvajärven esikunnan edustalla v. 1940.

Itsenäisyyspäivänä 6. joulukuuta 1939 Suomen kohtalo vaikutti sinetöidyltä. Puna-armeijan nopea eteneminen talvisodan alussa ja suomalaisten vähäinen ja enimmäkseen tehoton vastarinta enteili maallemme huonoa. Ulkomaalaiset lehtimiehet saapuivat Helsinkiin raportoimaan Suomen lopusta ”Finis Finlandiae”-hengessä, ja yleinen usko ja luottamus maamme selviytymiseen oli heikko.

Epätoivoiselta vaikuttaneessa tilanteessa oli Tolvajärvellä 12. joulukuuta 1939 saavutettu suurvoitto käänteentekevä saavutus, joka valoi uutta uskoa kansaan ja loi luottamusta mahdollisuuksiimme selviytyä osaksemme tulleesta ankarasta koettelemuksesta. Tuon päivän taistelussa saavutettu läpimurto ja seuraavien päivien aikana toteutunut hyökkäävien neuvostoliittolaisten divisioonien työntäminen takaisin itään, lähelle alkuperäistä valtakunnanrajaa, vaikuttivat sekä hyökkääjän että puolustajan henkeen, moraaliin ja toimintaan.

Hyökkäys idästä yllätti

Suomalaiset eivät ennen sotaa uskoneet puna-armeijan ryhtyvän merkittävään hyökkäykseen Itä-Karjalan korpialueilla, joissa asutus oli harvaa ja tieyhteydet vähäiset ja kaidat. Puolustuksessa toimi vain pieni määrä paikallis- ja muita joukkoja. Ilomantsin suunnalla oli yksi ja Tolvajärven suunnalla yhteensä noin kolme pataljoonaa.

Puna-armeijan voimakas hyökkäys heti sodan alettua yllättikin suomalaiset täydellisesti. Kaksi neuvostodivisioonaa ylitti valtakunnan rajan. Pohjoista tietä etenevä divisioona hyökkäsi kohti Ilomantsia ja Joensuuta, ja eteläistä tietä etenevä divisioona pyrki kohti Korpiselkää ja Tohmajärveä. Hyökkäävät joukot työntyivät eteenpäin vauhdilla ja olivat itsenäisyyspäivään tultaessa edenneet jo noin 50 km Suomen alueelle.

Tilanteen kriittisyyden johdosta ylipäällikkö perusti Tolvajärvi-Ilomantsi-linjalle erityisen ryhmän, jonka komentajaksi hän määräsi eversti **Paavo Talvelan**. Ylipäällikön käsky Talvelalle oli lyhyt, ytimekäs ja selkeä: ”Eversti lyö kohti Korpiselkää ja Ilomantsia etenevät vihollisvoimat”. Ryhmä Talvelan joukot koostuivat Ilomantsin alueella jääkärieversti **Per Ekholmin** (Osasto A) kahdesta pataljoonasta sekä Tolvajärven suunnalle saapuvasta everstiluutnantti **Aaro Pajarin** (Osasto P) johtamista JR16:sta ja siellä ennestään olleista pataljoonista. Vihollisen toiminta pohjoisella suunnalla oli eteläistä passiivisempaa, ja sen johdosta Tolvajärven alue muodostui koko vastuualueen painopisteeksi.

Saavuttuaan toiminta-alueelle 6–8. joulukuuta Pajarin joukot onnistuivatkin tilapäisesti pysäyttämään puna-armeijan lähes esteettömän etenemisen. Tilanteen äärimmäinen kriittisyys kuitenkin vaati aloitteen tempaamista itselle ja

> *Eversti lyö kohti Korpiselkää ja Ilomantsia etenevät vihollisvoimat.*

Tolvajärvi-toimikunnan tapaaminen 1970-luvulla.

hyökkäykseen ryhtymistä. Ratkaisutaistelu käytiin 12. joulukuuta. Omien joukkojemme kaksipuoleinen saarrostushyökkäys epäonnistui sen törmättyä vihollisen peilikuvan kaltaisesti etenevään hyökkäykseen.

Tällöin evl. Pajari määräsi reservinsä hyökkäämään keskustassa, jossa saatiinkin aikaan läpimurto. Ankarien taistelujen jälkeen vihollisjoukot työnnettiin ensin Ristisalmelle. Apuun tulleet tuoreet neuvostodivisioonatkaan eivät enää pystyneet kääntämään taistelujen kulkua. Vihollinen joutui lopulta perääntymään itään aina Aittojoelle saakka, johon rintamalinja sitten vakiintui sodan päättymiseen asti.

Perinnettä vaalitaan aktiivisesti

Tolvajärvellä saavutetun voiton merkitys oli suuri ja on sitä edelleenkin. Joulukuussa 1939 se konkreettisesti esti vihollisen etenemisen syvälle Suomen alueelle ja kääntymisen sieltä käsin Laatokan itäpuolella toimineen IV armeijakunnan selustaan. Voitto loi myös uutta uskoa maamme selviytymiseen ja tahtoa taistella sen puolesta. Tähän päivään tultaessa taistelu ja sen ratkaisun avaimet muistuttavat meitä johtajuuden merkityksestä. Erityisesti siitä, miten tahdonvoimalla ja päättäväisyydellä voidaan saada aikaan mahdottomaltakin tuntuvia asioita.

> *Voitto loi myös uutta uskoa maamme selviytymiseen.*

Tolvajärven taistelu on Maanpuolustuskorkeakoulun jatkotutkinto-osaston perinnetaistelu. Tolvajärven taistelun muistoristi kiinnitettiin jo vuonna 1962 silloisen Sotakorkeakoulun aulaan velvoittaen vaalimaan talvisodan taistelun muistoa. 1970-luvulla kauppaneuvos **Aarne Koskelon** aloitteesta perustettiin Tolvajärvi-toimikunta, johon kutsuttiin Tolvajärven taistelijoiden jälkipolvia muistamaan ja vaalimaan isien perintöä. Koskelo oli Paavo Talvelan adjutanttina itsekin mukana Tolvajärvellä ja piti taistelun perinteen vaalimista merkittävänä ja arvokkaana velvollisuutena. Vuonna 2015 vapaamuotoisen toimikunnan tehtävä kytkettiin osaksi Maanpuolustuskorkeakoulun Perinneyhdistyksen toimintaa.

Joka vuosi Tolvajärvi-toimikunta kunnioittaa tämän merkittävän ja arvokkaan taistelun muistoa 12. joulukuuta tai sen välittömässä läheisyydessä. Juhlapäivään kuuluu kunniakäynti kenraali Talvelan haudalla Helsingin Kulosaaren kupeessa sijaitsevassa Leposaaressa, esitelmä Jatkotutkinto-osaston kurssilla sekä toimikunnan kokous. Toimikunta osallistuu viiden vuoden välein pidettävään maanpuolustusjuhlaan Tuupovaarassa. Seuraavan kerran maanpuolustusjuhlaa vietetään 7. syyskuuta 2019. Aika-ajoin toimikunta järjestää myös Tolvajärven maastoon suuntaavia retkiä.

Tolvajärven taistelun perinteestä kiinnostuneet ovat tervetulleita toimintaan mukaan riippumatta siitä, onko taisteluun henkilökohtaista kytköstä vai ei. Tolvajärven perinteestä kiinnostuneet siviilit sekä sotilaat, jotka eivät palvele tai eivät ole palvelleet Maanpuolustuskorkeakoulussa tai sen edeltäjissä, voivat liittyä yhdistyksen kannatusjäseniksi. ■

Huomio, katse eteenpäin!

Haaveiletko upseerin urasta?
Hae opiskelemaan Maanpuolustuskorkeakouluun, Suomen ryhdikkäimpään yliopistoon. Luvassa on varma ammatti ja monien mahdollisuuksien urapolku.

Ota haaste vastaan.

Hakuaika: **20.3.–3.4.2019**

Upseeriksi